

România

are deplina capacitate de a-și asuma răspunderile ce decurg din calitatea de Stat membru al Uniunii Europene

Prof.univ.dr. Mircea BOULESCU

(Continuare din numărul trecut)

Capitolul 3. Libera circulație a serviciilor

Conform evaluării generale din Raport: – proiectele de acte normative transmise Comisiei Europene dau de înțeles că *în legislația românească sunt în continuare incluse prevederi incompatibile cu principiul libertății de a presta servicii*; – trebuie acordată o atenție specială transpunerii legislației comunitare privind adecvarea capitalului, conglomeratele financiare și falimentul instituțiilor de credit, situațiile financiare ale sucursalelor și moneda electronică, precum și implementării practicilor de supraveghere în aceste domenii;

– este nevoie de modificări suplimentare și de noi măsuri de implementare în vederea alinierii complete a legislației românești la acquis-ul asigurărilor; – există diferite aspecte legislative care trebuie revizuite în continuare de Comisia Națională a Valorilor Mobiliare în vederea armonizării acestora cu acquis-ul. Structura internă a Comisiei Naturale a Valorilor Mobiliare este destul de ierarhizată și rigidă, ceea ce provoacă întârzieri în procesul decizional. În plus, personalul este insuficient, iar pregătirea trebuie sporită;

– resursele umane ale Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor trebuie să fie întărite în continuare prin furnizarea de cursuri de formare profesională;

– referitor la protecția datelor personale, există un nivel foarte scăzut al activității Direcției pentru Protecția Datelor, iar legea românească a protecției datelor încă nu este complet aliniată la acquis. Mai mult, se pare că există un nivel scăzut de conștientizare a publicului în ceea ce privește drepturile individuale în acest sector, lucru indicat de numărul mic de petiții și cereri de consultare a registrului de evidență a prelucrărilor de date cu caracter personal primite de Avocatul Poporului.

În concluzie, Raportul apreciază că România trebuie să-și concentreze eforturile asupra finalizării analizei legislației în domeniul serviciilor nefinanciare. Cadrul instituțional de supraveghere financiară trebuie îmbunătățit în continuare, iar alinierea legislativă dusă mai departe, în special în ceea ce privește supravegherea domeniilor valorilor mobiliare și asigurărilor. Legea pentru protecția datelor trebuie complet armonizată cu acquis-ul, acordându-se o atenție specială implementării acesteia și îmbunătățirii nivelului de conștientizare din partea publicului.

Capitolul 4. Libera circulație a capitalurilor

Potrivit evaluării generale din Raport privind acest capitol:

– legislația curentă rămâne încă ambiguă în ceea ce privește investițiile interne și vagă referitor la sectoarele

nedefinite, unde mai este necesară o autorizare prealabilă care poate fi introdusă prin legi speciale. În prezent, achiziționarea de proprietăți imobiliare de către străini nu este permisă, deși campaniile inființate în țară chiar și cu capital integral străin, pot achiziționa teren pentru desfășurarea activității. Este nevoie de adoptarea în continuare a legislației care să completeze amendamentele constituționale și să fie aliniată la acquis-ul comunitar;

– *noul sistem de plăți și decontări* nu este încă pe deplin operațional. O parte însemnată din acquis-ul referitor la sistemele de plăți rămâne de transpus, inclusiv introducerea procedurii de remediere efectivă pentru aplanarea disputelor între bancă și client. Trebuie îmbunătățită infrastructura de plăți;

– în ceea ce privește *spălarea banilor*, trebuie întărite în continuare Unitatea de Informație Financiară și cooperarea intr-agenție între organismele responsabile.

În concluzie, Raportul afirmă că mai sunt necesare eforturi considerabile pentru îmbunătățirea gradului general de aliniere a acquis-ului aferent liberei circulații a capitalurilor. Este necesar să se consolideze în continuare capacitatea administrativă a Băncii Naționale a României, în ceea ce privește sistemele de plăți și de control a spălării banilor.

Capitolul 5. Dreptul societăților comerciale

În perioada de raportare, România a realizat progrese semnificative în direcția transpunerii în mare parte a acquis-ului comunitar în domeniul dreptului societăților comerciale. Totuși, se arată în Raportul Comisiei Europene pe 2003, în această privință au fost făcute raportări credibile de cazuri în care registrele comerciale nu au făcut publice situațiile financiare ale societăților comerciale înscrise. „Registrele nu îndeplinesc, așadar, una din funcțiile lor de bază și de facto. România nu s-a conformat cu acquis-ul comunitar care a fost deja transpus”.

În ceea ce privește CONTABILITATEA, Raportul precizează că România acționează în direcția confirmării depline cu standardele Internaționale de Contabilitate și cu Standardele Internaționale de Audit, exceptând micro-companiile. Principala preocupare în acest domeniu este *disponibilitatea limitată a contabililor și auditorilor cu calificări potrivite*. În plus, în această privință *nu sunt bine stabilite mecanismele de aplicare a standardelor de contabilitate și audit*, fie prin reglementări (Ministerul Finanțelor Publice, Banca Națională a României, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare), fie prin registrele comerciale sau prin Bursa de Valori București.

Raportul susține că o atenție specială trebuie să fie acordată asigurării cu resurse suficiente atât a *Colegiului Consultativ al Contabililor*, cât și a *Camerei Auditorilor Financiare* pentru a susține implementarea

noilor standarde, în special prin furnizarea de instruire profesională și asistență pentru profesiile lor.

Conform evaluărilor Raportului, referitor la *dreptul de autor* și drepturile conexe, aspecte importante ale acquis-ului rămân să fie transpuse: protecția bazelor de date, inclusiv protecția sui generis, drepturile de revânzare ale artiștilor și protecția anumitor aspecte ale dreptului de autor și conexe în societatea informațională (în special drepturile de reproducere și comunicare către public și protecția măsurilor tehnologice și a drepturilor de management al informației).

De asemenea, Raportul reliefează că: – alinierea este necesară în ceea ce privește anumite aspecte ale legislației Comisiei Europene privind radiodifuziunea prin satelit și retransmisă prin cablu;

– *pirateria* și contrafacerea constituie încă probleme serioase în România și lupta împotriva acestor infracțiuni trebuie să constituie o prioritate. Capacitatea administrativă este insuficientă pentru a asigura aplicarea efectivă a legislației în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală, rămânând o provocare majoră pentru România. Controalele la frontieră trebuie să fie intensificate și coordonarea dintre autoritățile competente, inclusiv vama, poliție și sistemul judiciar trebuie să fie îmbunătățită.

Raportul conchuzionează că „România trebuie să-și focalizeze eforturile viitoare pe *asigurarea implementării corecte a acquis-ului în domeniul dreptului societăților comerciale*, în special în ceea ce privește funcțiile de bază ale registrelor comerțului. *Nile standarde de contabilitate* au fost introduse, dar în această privință nu sunt îndeajuns de suficienți nici contabilii calificați pentru implementarea legislației, nici mecanismele de aplicare. Alinierea cu acquis-ul referitor la dreptul de proprietate intelectuală trebuie să fie continuată. Pirateria și contrafacerea rămân probleme serioase și aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală și industrială constituie o preocupare specială”.

Capitolul 6. Politica în domeniul concurenței

Raportul face evaluări cu privire la:

– *domeniul anti-trust (concurență)*: capacitatea administrativă a Consiliului Comerțului necesită consolidări suplimentare printr-o formare profesională la nivel ridicat, pe domenii specifice. În vederea viitoarei modernizări și descentralizări a aplicării regulilor comunitare în domeniul anti-trust, ar trebui prevăzută și formarea specializată în domeniul judiciar. Trebuie întreprinse eforturi suplimentare în vederea implementării unor sancțiuni mai coercitive și punerea unui accent deosebit pe evitarea unor distorsiuni serioase ale concurenței;

– *ajutorul de stat*: în ceea ce privește ajutorul de stat, mecanismele de control sunt încă insuficiente. Legea privind ajutorul de stat prevede un cadru procedural, iar Consiliul Concurenței are puteri lărgite de implementare a regulilor privind ajutorul de stat, însă aceste puteri trebuie să fie exercitate, iar până în prezent

nu s-a luat nici o decizie cu privire la ajutorul nenotificat sau existent. Consiliul Concurenței trebuie să-și consolideze expertiza în domeniul ajutorului de stat și să îmbunătățească calitatea deciziilor sale privind ajutorul de stat. Legislația secundară actuală nu reflectă în întregime acquis-ul și, ca atare, transpunerea regulilor consistente trebuie să continue;

– *cooperarea dintre Consiliul Concurenței și autoritățile furnizoare de ajutor de stat*: această cooperare trebuie dezvoltată în continuare; activitățile de conștientizare și de formare profesională trebuie să continue; toate instrumentele legislative ce permit acordarea de ajutor de stat trebuie să prevadă obligația notificării și autorizării de către Consiliul Concurenței înainte de acordarea ajutorului de stat (în special în ceea ce privește măsurile de ajutor fiscal);

– *notificarea ex-ante și evaluarea corespunzătoare a tuturor măsurilor noi*, inclusiv a actelor normative, amânări la plată (impozite, asigurări sociale, datorii) și a măsurilor privind privatizarea și restructurarea.

Conform Raportului: este necesară continuarea eforturilor în vederea asigurării notificării ex-ante și evaluării măsurilor noi; trebuie controlate, pentru posibile elemente de ajutor de stat, amânările la plată și ștergerea datoriiilor întreprinderilor de stat, în special către furnizorii de energie; Consiliul Concurenței trebuie să inițieze evaluarea tuturor măsurilor de ajutor existente și să asigure o aliniere a acestor măsuri la legislație, în special în domeniul ajutorului fiscal; ajutorul pentru sectoarele sensibile, inclusiv sectorul cărbunelui, trebuie controlat în totalitate, în special în ceea ce privește restructurarea;

– *transparența cu privire la ajutorul de stat direct și indirect*: în domeniul siderurgic trebuie respectată transparența cu privire la ajutorul de stat direct și indirect, așa cum este stabilit în Proiectul 2 al Acordului de Asociere; trebuie elaborate în continuare planuri comprehensive de viabilizare pentru întreprinderi individuale, iar planul național în domeniul siderurgiei trebuie să fie actualizat.

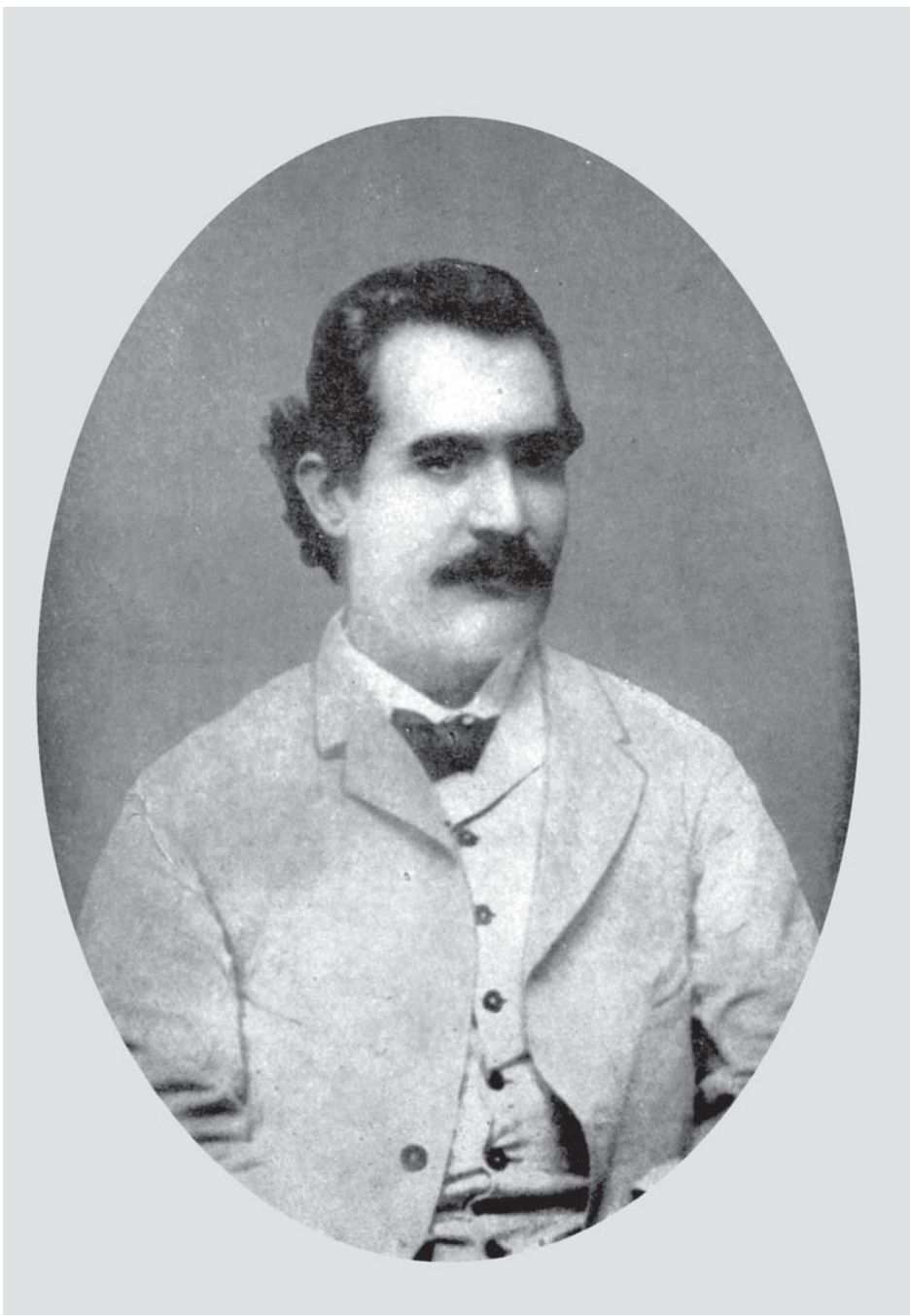
Potrivit concluziilor Raportului: – în domeniul ajutorului de stat nu se realizează suficiente controale; – calitatea deciziilor privind ajutorul de stat trebuie îmbunătățită; – nivelul conștientizării principiilor importante ale ajutorului de stat este scăzut în cadrul autorităților furnizoare de ajutor de stat;

– România trebuie să întărească poziția autorităților de concurență față de autoritățile furnizoare;

– trebuie să se acorde o atenție deosebită alinierii la acquis a schemelor de stat incompatibile și aplicării regulilor în domeniul concurenței schemelor de ajutor de stat nenotificate și ajutorului existent;

– trebuie să se realizeze o notificare la timp a planurilor de acordare a ajutoarelor de stat companiilor din domeniul siderurgic și o transparență față de Uniunea Europeană a măsurilor de ajutor de stat în favoarea acestor companii.

(Continuare în numărul viitor)

Omagiul românilor de dincolo de Tisa adus poetului nemuritor Eminescu

Simbol al unității eterne, mitice, a tot ceea ce înseamnă neamul românesc, hărăzit de divinitate să supraviețuiască cu demnitate tuturor vremurilor potrivnice, tuturor vicisitudinilor istoriei, Eminescu a fost, iată, omagiat și de românii de dincolo de Tisa. Astfel, manifestările organizate de românii din Ungaria, dedicate omagierii „poetului nepereche”, în ziua de 15 ianuarie 2004, au reapins dorul mistuitor de Eminescu, conferind spiritualității românești o altă dimensiune.

În eforturile de a contribui la menținerea neîntinată a limbii române, a credințelor și aspirațiilor românilor de aici, au fost tipărite zeci de publicații, între care se înscrie și FOAIA ROMÂNEASCĂ care a consemnat în numărul său din 23 ianuarie 2004 ceremoniile consacrate sărbătoririi acestui eveniment încărcat de adâncă trăire sufletească.

În fața bustului marelui poet național din curtea Institutului Cultural al României s-au adunat românii budapeștani pentru a depune flori, pentru a vărsa o lacrimă, pentru a mărturisi încă o dată că fără Eminescu limba noastră ar fi fost mai săracă, sufletele noastre ar fi fost mai triste și mai singure în singurătatea acestora. Coroane de flori au fost depuse din partea Ambasadei României la Budapesta, Institutului Cultural al României, Oficiului pentru Minorități Naționale și Etnice din Ungaria, Autogovernării Românești din sectorul IX al Budapestei și Asociației pe Tară a Românilor din Ungaria.

Deschizând ceremonia de cinstire a marelui nostru poet național, directorul Institutului Cultural al României, domnul **Mircea Oprea**, a subliniat, între altele, că Eminescu „este unul dintre cei mai mari lirici ai literaturii universale, comparat cu Byron din literatura engleză, cu Victor Hugo din literatura franceză, cu Leopardi, cu Lermontov, cu Petőfi, care, firește, aici la Budapesta, este o personalitate imensă a literaturii maghiare (...). Eminescu a fost și este o sinteză a spiritualității românești a epocii în care a trăit, el este, pe de altă parte, și un întemeietor de limbă română modernă, este un întemeietor de cultură românească autentică și durabilă”.

În aceeași ambianță specifică unei aniversări unice în felul său, în sala Institutului Cultural al României, sub emoționantul generic „Eminescu printre noi”, a rostit cuvinte la fel de emoționante dr. **Constantin Mălinaș**, și a cântat românește pe versuri eminesciene **Andreea Lory de la Opera din Budapesta**. A fost urmărit cu același viu și interes nestins filmul documentar „Melancolie”, care a prezentat satul Ipotești. Compozitorul **Valentin Timaru** a înfățișat, cu înregistrări audio, „Noi moduri muzicale pentru Eminescu”, fiind vernisată și expoziția „Grafică inspirată din opera lui Eminescu” a studenților din Timișoara și Constanța, coordonați de profesorul **Ion Țitoiu**.

Ample manifestări consacrate acestei aniversări au avut loc, sub genericul emblematic „Eminescu, un poet nemuritor”, la Casa de cultură din Apatze, organizate de Institutul Cultural „Kölcsy Ferenc” din Debrețin. Printre invitații români care au participat la această

manifestare s-au aflat **P.S. Episcop Sofronie, părintele ieromonah Paisie, părintele arhimandrit Siluan, starețul mănăstirii ortodoxe din Săcet** și președintele Autogovernării pe Tară a Românilor din Ungaria, **Traian Cresta**.

În cadrul acestei întâlniri de taină, directorul Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național din Oradea a evocat relațiile de strânsă colaborare în domeniul culturii, iar dr. **Juhász Erika**, profesor universitar din Debrețin, a prezentat rezultatele unei cercetări sociologice care vin să confirme existența unei asemenea cooperări pe multiple planuri.

Copleșiți de emoție, participanții la această ceremonie au ascultat cântece pe versuri de Eminescu interpretate de corul Facultății de Teologie din Oradea, de elevii Școlii generale din Apatze care au cântat pe nemuritoarele versuri eminesciene „Ce te legeni codrule?” și „Pe lângă plopii fără soț”, tulburătoarelor lor voci însoțind și momentul solemn al depunerilor de coroane de flori la bustul poetului nemuritor.

La **Giula**, omagierea marelui poet a coincis cu nașterea unui teatru profesionist românesc în Ungaria, **Teatrul VIS**, care, în ziua de 15 ianuarie 2004, a prezentat spectacolul inaugural, introducând astfel publicul giulan în inegalabila lirică eminesciană.

Explicând, într-o convorbire cu directorul revistei „Foaia românească”, **Eva Iova**, cum s-a născut acest teatru, regizorul **Florin Ionescu** a subliniat: „Teatrul VIS suntem noi, cei pe care i-ați văzut astă seară, și mai sunt câțiva care n-au putut să vină azi: o acțiță din Mișcolț, o altă acțiță din Pécs... Teatrul VIS a pornit din dorința mea, în primul rând, de a crea un teatru profesionist românesc în Ungaria. Așa ceva încă nu exista. Începuturile au fost foarte grele – a remarcat acesta, mărturisind că fără un mecenă – Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria –, de care era atâta nevoie, eforturile ar fi fost zadarnice. Explicând semnificația denumirii date acestui teatru – VIS –, a menționat faptul că acest titlu se poate citi în ambele limbi, și – citind invers – are sens și în limba maghiară: „sziv”, adică inimă (...).

Publicul ținut al noului teatru este, în viziunea regizorului **Florin Ionescu**, firește, în primul rând, publicul românesc din Ungaria, deci publicul vorbitor sau înțelegător de limbă română. Apoi, următoarea țință ar fi chiar publicul din România unde actorii **Teatrului VIS** doresc cu ardoare să meargă în turnee pentru a susține spectacole – a precizat întemeietorul **Teatrului VIS**. „Acesta este visul nostru, ca să putem să mergem să reprezentăm minoritatea românilor de aici, din care consider deja că fac parte, reprezentând această minoritate așa cum trebuie și în afara granițelor”.

Un tulburător mesaj de suflet transmis de românii de dincolo de Tisa, cu ocazia manifestărilor dedicate omagierii marelui nostru poet național, despre a căror existență Eminescu a amintit în scrierile sale istorico-politice.

Adela DEAC

Evoluția concepțiilor privind calitățile umane fundamentale

(Continuare din pag. 1)

Conform indicațiilor din dialogurile platoniciene, **Socrates** afirma că atenția și gândirea contribuie la dezvoltarea sufletului tot astfel cum exercițiul fizic contribuie la dezvoltarea trupului. Însă lungua porțiune a dialogului *Theaithtos* ce urmează (**Editora Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 195 și urm.**) dedicată consecințelor afirmației lui Protagoras, anume că omul este măsura tuturor lucrurilor, a existenței lucrurilor ce sunt și a inexistenței lucrurilor care nu sunt, este în fond o înșiruire de remarci, unele extrem de pertinente, privind *factorii care influențează percepția*.

În ceea ce îl privește pe **Platon**, una din cele mai penetrante imagini simbol prin care s-a înscris pentru totdeauna în conștiința posterității este *peștera* în care individul uman este condamnat a-și edifica reprezentări pe baza unor imagini deformate, *neputând percepe nemijlocit* tiparele ideale a căror copie imperfectă este realitatea.

Aristotel analizează în *De Anima* proprietățile comune (mișcare, repaos, număr, formă, mărime) ca și proprietățile specifice ale obiectelor care *impresionează diferitele simțuri*. În *Parva Naturalia* semnalizează condiționarea dezvoltării memoriei de existența prealabilă a unor *calități perceptive: percepția obiectelor și percepția timpului*. Comentariile sale asupra viselor sunt, de asemenea, impregnate de considerații privind *percepția*, începând prin a semnaliza credința comună în absența

oricăror senzații în timpul somnului și sfârșind prin a afirma falsitatea acestei opinii.

Stoicii considerau de asemenea *percepțiile* a fi de primordală importanță, întrucât nici raționamentul, nici înțelegerea, nici verificarea adevărului nu pot exista fără percepții. În plus, perturbațiile minții sau „pasunile” (neplăcerea, teama, dorința sau plăcerea) asupra cărora se apleacă **Hecaton, Zenon sau Chrisip** deformează mai întâi *percepțiile* și numai indirect, prin intermediul acestora, rațiunea.

În cursul **Evlui Mediu** putem observa o modificare de accent în valorizarea calităților perceptive, în cadrul mai tuturor curentelor de gândire creștină fiind de primă importanță *perceperea nemijlocită, prin revelație*, a adevărului și divinității.

Eliberarea gândirii de restricțiile tiparelor religioase după perioada **Renășterii** nu diminuează importanța acordată calităților perceptive. **Empiriștii englezi** Thomas Hobbes, John Locke, George Berkeley și David Hume conceptualizează la un nivel superior calitățile senzoriale.

Pentru **Locke, (Locke, 1690)**, cele două izvoare ale cunoașterii, care transformă pagina albă a minții în depozitul conținând o infinitate de obiecte sunt *observarea obiectelor exterioare și observarea operațiilor interne* ale intelectului, așa cum sunt percepute de noi înșine.

Berkeley publică în 1709 un întreg volum despre percepția vizuală în care apar și mențiuni privind calități umane importante, cum ar fi memoria, imaginația,

capacitatea de asociere a ideilor, însă de fiecare dată în strânsă legătură cu calitățile perceptive.

Sensualismul francez este de asemenea atașat studierii *calităților perceptive*, încercând de pildă, imaginarea măsurii în care s-ar modifica reprezentările despre lume în cazul în care numărul simțurilor ar crește sau s-ar reduce față de situația actuală (**de Condillac, 1754**).

Psihologia filosofică germană introduce explicit și elaborat ideea *selectivității percepției*, aceasta manifestându-se fie datorită existenței unor *scheme mentale înăscute*, care asigură structurarea percepțiilor (intuiția spațiului și timpului la **Kant**), fie datorită efectului masei de concepte achiziționate anterior (**Herbart**).

Psihologia experimentală germană introduce sistematic măsurarea în psihologie tot în domeniul percepției. Reprezentanții săi consideră subiectul uman ca un agent activ în raport cu stimulii, interpretând diferențele de intensitate dintre aceștia, fiind atent (apercepție) sau neatent (aprehensiune), deplasând „pragul conștiinței” astfel încât unele conținuturi să ajungă deasupra acestuia, sau altele să coboare sub el. Memoria depozitează impresiile mai mult sau mai puțin clare venite din exterior în funcție de *intensitatea și de frecvența stimulilor*, dar și de starea de *atenție* sau neatenție a subiectului, aceasta putând *illumina* selectiv anumite zone ale depozitului, aducând conținuturile memorate în *câmpul conștiinței* (**Weber, 1834, Fechner, 1860**).

„Decupajul” avansat până în momentul de față poate părea surprinzător. El se află

totuși în congruență cu modul în care Ion Gh. Stanciu (**Stanciu, 1991**) prezintă evoluția concepțiilor despre educație. Astfel, cea mai veche concepție despre educație, „educația ca formare” pleacă de la distincția operată de Aristotel între „materie” și „formă”, educația fiind considerată un proces prin care indivizii umani primesc, din exterior, „forma” sau „esență”. „Esența umană”, aflată în posesia adultului, divinității sau societății, urmează a fi transmisă într-o manieră directivă unui subiect uman pasiv. De aici rezultă că principala condiție pentru dobândirea de către individ a „esenței” sale umane este posesia calităților perceptive necesare, în sensul definiției avansate de noi.

Calitățile analitice

Înțelegem prin *calități analitice* acele calități ale ființei umane care îi permit să *identifice* diferitele etaje, niveluri sau forme de manifestare ale propriei personalități, fie acestea manifeste sau latente, în scopul *înțelegerii* efectelor posibilelor relații dinamice dintre ele, *controlului* posibilelor consecințe negative ale incongruențelor dintre diferitele componente, *valorificării* efectelor energetice rezultate din tensiunile interne, *realizării* unui *nivel superior de echilibru* și consistență a personalității, *îmbunătățirii calității opțiunilor* legate de propriul prezent și viitor.

(Continuare în numărul viitor)

Sufletul veșnic al neamului în opera lui SADOVEANU

Valeriu RÂPEANU

Vom începe prin a rosti numele lui Nicolae Iorga pentru că așa cum însuși Mihail Sadoveanu avea să recunoască mai târziu, atunci când viața trojenise între ei nămeții depărtării sufletești: „Încă din 1904 am simțit pentru acest mare intelectual respect și prietenie. Eram tânăr, fără experiență, fără sprijin. D.Iorga cel dintâi m-a remarcat și m-a făcut cunoscut marelui public, în cuvinte calde pentru care nu i-am putut mulțumi destul”. Și vom începe prin a rosti numele lui Iorga nu numai pentru că lui îi aparține acea memorabilă sintagmă devenită un adevărat simbol și care a făcut ca anul 1904 să rămână în conștiința posterității drept „**anul lui Sadoveanu**”. Sub aceste cuvinte se află în volumul *O luptă literară*, data „2 ianuar 1905”, iar ultimul volum care forma obiectul recenziei *Crâșma lui moș Precu* apăruse în preajma sărbătorilor Crăciunului. El încheia o serie de patru cărți și deschidea un destin literar neobișnuit nu prin numărul impresionant al volumelor care s-au adăugat de atunci, ci prin semnificațiile pe care această operă le are în contextul literaturii române.

Mihail Sadoveanu se impune, așadar, în conștiința publicului și a literaturii române în anul 1904. Până atunci numele său putea fi întâlnit fie în paginile unor ziare, precum *Opinia*, fie în al altora, atât de efemere încât nici numele nu și-l mai amintește. A încercat și o codirecție la revista *Lumea*, dar regulamentele școlare îi interziceau o asemenea îndeletnicire. De atunci, timp de patru ani, numele său, fără să capete proeminență, fără să suscite pasiuni, fără să stârnească replici, circula prin paginile revistelor literare, ale ziarelor unde, la un moment dat, scrierile sale văd lumina tiparului în foileton (în *Voinea națională*). Este și refuzat de Nicolae Petrașcu, directorul revistei *Literatură și artă română*, care nici în urma recomandării călduroase a lui George Tutoveanu nu inserează, în paginile publicației sale, o năvelă precum *Cozma Răcoare*.

Linșteia cu care primea eșecurile făcea parte din soliditatea structurii sale, chiar dinainte ca Sadoveanu să devină Sadoveanu. Și când, așa cum se va vedea, trece dincolo de urbanitatea tonului în răspunsul dat lui H. Sanielevici, a făcut aceasta deoarece atacul la care riposta nu mai aparținea polemicii de idei, ci unei campanii ieșite din albiile decenței. În orice caz, *Anii de ucenicie* ne dau sentimentul unei certitudini depline a celui pentru care aflarea drumului nu presupunea nici dilema răscurii, nici negura îndoielii, nici angosa căutării. Am putea spune că opera lui s-a împlinit, s-a maturizat, a intrat în posesia tuturor mijloacelor pe măsura trecerii anilor, dar de constituit ea s-a constituit de la bun început organic, temeinic.

Așa se explică placiditatea cu care a privit întâlnirea cu cei doi corifei ai literaturii române de atunci, N. Iorga și Titu Maiorescu. Deși, după cum mărturisește, pe cel dintâi îl observa „cu atenție și oarecum intimidat”, nu s-a purtat față de el așa cum se știa că tânărului magistru îi plăcea: „Nu i-am adresat nici o frază măgulitoare, cum aflasem

că-i place. Tăceam, ca totdeauna când nu mă simt în largul meu”. Caracterologic, sentimentul demnității și conștiința valorii – amestecate în chip ciudat și cu o sfială adolescentină vizibilă în tentativa de a-l cunoaște pe Vlahuță – se definesc încă de pe acum în asemenea măsură, încât și un orgolios de talia lui Nicolae Iorga se miră când nu-l vede mișcat de aprecierea entuziastă a lui Titu Maiorescu: „Într-o sâmbătă, (N. Iorga, n.n.) mi-a adus o veste pe care o numea „mare”. Titu Maiorescu se interesa de mine și întrebuinșase, într-o apreciere a povestirilor mele, un calificativ cu totul excepțional. Nicolae Iorga era sincer bucurat de asta și s-a mirat că reacțiunea mea e întrucâtva domoală”.

Și totuși omul care, după cum mărturisește, se arată indiferent față de laudă și de refuz, se apropie de *Sămănătorul* datorită unei noțițe favorabile de la rubrica intitulată *Cronica*, pe care N. Iorga o publica în încheierea fiecărui număr al revistei. Această rubrică, ce-și propunea să fie caleidoscop al vieții noastre intelectuale și științifice, constituie poate partea cea mai vie a *Sămănătorului* de sub direcția lui N. Iorga, un adevărat dialog spontan, păstrând toate fulgerele mâniei, toată incandescența entuziasmului, toate acele propoziții de cutremurător adevăr și toate acele superbe naivități – e drept – acum afilate încă în minoritate. Sunt în această *Cronică* scântei de adevăr, printre care și rândurile care l-au impresionat pe Sadoveanu și l-au făcut să se apropie de revistă. Fără îndoială, o simplă notiță, purtând chiar semnătura unei personalități atât de marcante ca N. Iorga, nu putea determina înrolarea în paginile unei publicații care atunci, spre deosebire de celelalte ale momentului, dominate de eclectism, avea un program net afirmat, distinct marcat și consecvent urmărit, cu o strictețe ce a dus la numeroase concesii estetice. Apropierea de *Sămănătorul* a fost determinată de idealurile promovate de revistă, care, prin George Coșbuc și Alexandru Vlahuță, „chemau tineretul literar la o cinstită lucrare pentru neam și la buna noastră tradiție întru care se străduiseră Kogălniceanu, Russo, convorbiriștii”.

E un fapt care ține deci de domeniul evidenței; Mihail Sadoveanu apare într-un moment de răscruce estetică, într-o epocă în care generația veche – pe care el o respecta și o prețuia – își încheiease opera și, chiar dacă mai continua sporadic să scrie, își definise profilul și contribuția la istoria literaturii române. Se mai putea doar repeta. Activitatea lor liberă, și în cazul lui Caragiale, și al lui Delavrancea, și al lui Vlahuță, și al lui Coșbuc, și al lui Slavici, se desășura la mari intervale de timp, preponderente fiind la Coșbuc, Slavici, Vlahuță nu atât operele beletristice, cât lucrările cu o structură etico-didactică sau publicistică. Proiectele, mai ambițioase, cum ar fi acel *Titircă*, *Sotirescu* și *compania* al lui Caragiale, despre care memorialistica și anecdota timpului ne-au lăsat atâtea amănunte duios-amuzante, unele

chiar savuroase, nu s-au materializat. O nouă generație își făcea apariția, dar ea era risipită prin revistele amintite și prin multe altele care, chiar dacă nu erau efemere, nu reușeau să mai ofere un ideal care să polarizeze conștiințele, să determine opțiuni estetice fundamentale, așa cum a fost cazul cu Titu Maiorescu și Dobrogeanu-Gherea.

Apropierea lui Sadoveanu de sămănătorism se explică prin consonanța ideologică și estetică dintre idealurile lui și ale revistei. Lumea prozei sale era, în fond, lumea spre care și primii crainici ai curentului, Vlahuță și Coșbuc, îndemnau pe scriitori în pateticele lor articole de început, să se îndrepte cu precădere. Universul tradiției românești făcea parte din ființa sa, Sadoveanu fiind cel dintâi prozator român pentru care tradiția nu a însemnat o cunoaștere pe cale livrescă, ci o realitate pe care el a perceput-o deopotrivă în dimensiunea ei istorică, fabuloasă, mitică, stranie, ca o sinteză de real și iluzie, de concretețe și legendă. Ceea ce la alții reprezenta o opțiune doctrinară, la ei izvora dintr-un program sufletesc căruia i-a fost consecvent toată viața. Se poate susține chiar

Sadoveanu a fost ideologul sămănătorismului, N. Iorga, iar apărarea împotriva furbundeii serii de articole ale lui H. Sanielevici a luat-o exponentul poporanismului, Garabet Ibrăileanu. Mai mult, am putea spune că din perspectiva interesului pentru lumea celor umili, a păturilor țărănești, Mihail Sadoveanu a reprezentat un factor de continuitate între sfârșitul secolului al XIX-lea – Vlahuță, Delavrancea – și începutul veacului al XX-lea prin sămănătorism și poporanism.

Ceea ce impresionează este luciditatea cu care tânărul de aproape douăzeci și șase de ani vedea în focul luptelor și polemicilor nu numai calitățile, dar și limitele curentului căruia îi aparținea. Suntem în fața celui mai clar diagnostic pus curentului nu de un adversar, ci de un scriitor care se bucurase de încurajarea patetică a lui Iorga și avea să fie solidar cu el, nu numai în ceea ce privește publicarea în paginile revistei (pe care nu a vrut să o părăsească oricum și la prima ofertă – chiar dacă aceasta venea din partea *Vieții românești*), dar și în acțiuni de răsunet național, cum ar fi acea demonstrație anticoscopolită din anul 1906, în Piața

1904 – Anul lui Sadoveanu Prima zi a genezei

că nu puține din povestirile sale de început conțineau motive specifice climatului acelei epoci. După 1901, curentul și opera lui s-au dezvoltat convergent până când joncțiunea s-a produs în circumstanțele amintite. Acestea nu au fost cauzele, ci numai împrejurările ce au creat cadrul apropierei. Cauzele erau consonanța deplină – la sfârșitul anului 1903 – dintre principiile revistei și proza lui Sadoveanu.

Se poate afirma, deci, fără a comite nici o exagerare, că, în fond, curentul *Sămănătorului* a avut trei mari personalități care i-au statuat prezența la nivelul intelectual artistic, ce i-au validat existența în cultura românească: N. Iorga – doctrinarul, Mihail Sadoveanu – prozatorul, Octavian Goga – poetul. Confuzia care se mai face, considerând curentul după neregulețile lui, după literatura tezistă, după eșecuri, constituie încă un mod dogmatic, o perspectivă unilaterală de a privi dialectica afirmării școlilor literare, procese ce presupun o mare complexitate de nuanțe. Scriitor care a întrupat la modul estetic cel mai înalt unele dintre postulatele sămănătoriste, Sadoveanu s-a apropiat prin atitudinea de simpatie față de țărănime și de poporanism, procesul fiind ireversibil. Astfel se explică și faptul că cel care a lansat în adevăratul înțeles al cuvântului opera lui

Teatrului Național, la care a aderat fără rezerve. Citându-se parțial câteva scrisori, s-a tras cu ani în urmă concluzia unei stări de adversitate între Sadoveanu și Iorga. Ceea ce nu se poate susține, deoarece, în scrisorile sale, Mihail Sadoveanu caracterizează cu o mare acuitate temperamentul și caracterul lui N. Iorga, căruia îi vedea în egală măsură calitățile și defectele. Deci, dacă vrem să restabilim adevărul istoric, va trebui să ținem seama de această solidaritate critică a lui Sadoveanu nu numai cu ideologia și revista, dar și cu mentorul curentului, iar ușoara nemulțumire față de articolele lui Iorga despre cărțile lui ține de orgoliul oricărui creator: „Totuși-totuși acest om cu suflet bun și entuziast are rățaciri și greșeli, pe care de multe ori trebuie să le treci cu vederea. Când însă greșilele acestea vind să depărțeze de la el, de la ce face el, cu totul, oameni care îl prețuiesc într-o parte a activității lui, atunci e rău de tot, și mai ales pentru el.

Dar eu știu ce să spun? Trebuie să-l primim așa cum este, cu scăderile lui, să ne mulțumim. Cine altul l-ar fi putut înlocui la *Sămănătorul*? Și, orice s-ar zice, a adus oarecare faloase această revistă, cu toate, cu toate, cu toate ale ei!”

De aceea nici despărțirea de revistă nu a fost ușoară, mai ales pentru faptul că Mihail

Sadoveanu, deși detecta cu cea mai mare acuitate contrastele temperamentale ale lui Iorga, era convins de perfectă sa bună-credință și integritate morală: „acest om așa de cinstit, așa de sălbatec de cinstit și așa de naiv și susceptibil” și mai ales de faptul că: „În activitatea *Sămănătorului*, nicăieri, după câte știu, Iorga **nu s-a afirmat ca reacționar** (s.n.), deci politicește, n-întâlnindu-se aceste două reviste, ar putea să meargă alături în ceea ce privește naționalismul în literatură” (prin naționalism, Sadoveanu înțelegea specific național). Încercarea de mediere dintre *Sămănătorul* și *Viața românească*, pe care Sadoveanu o întreprinde pe lângă Garabet Ibrăileanu, explicarea sensului pe care le au anumite acțiuni ale lui Iorga, căutarea unor corespondențe între *Sămănătorul* și *Viața Românească* infirmă teoriile celor ce au voit să creeze o totală stare de opoziție între scriitor și curentul afirmat la începutul veacului.

Când N. Iorga cerea „literatura cea mare, puternică și bună, care ajunge semnul de înfrățire, conștiința română, sufletul unei societăți naționale”, aceasta era expresia unei credințe statornice, și anume solidaritatea națională pentru ridicarea nivelului de civilizație a țării, în primul rând prin îmbunătățirea soartei țăranimii, proces văzut unilateral, prin ignorarea evoluției obiective a țării spre o civilizație de tip industrial.

Deci nu se poate proba în nici un fel contradicția între opera lui Sadoveanu și gândirea lui Iorga în perioada la care ne referim și nici o influență nefastă asupra scriitorului.

Mai mult decât atât, ceea ce mi se pare caracteristic pentru identitatea de vederi dintre Iorga și Sadoveanu – identitatea care depășea nivelul unei simple uniuni estetice – e acea analiză extrem de pertinentă pe care tot într-o scrisoare către Ibrăileanu, din 5 mai 1906, scriitorul o face acțiunii politice din acel moment a savantului. Sadoveanu sesiza esența luptei lui Iorga pe care el o rezumă astfel: „trebuința unui contact și a unei cunoașteri a românilor de pretutindeni [...] chestia economică la noi. Dezrobirea internă, lupta împotriva politicii așa cum se face acum, dreptul de vot al obștii, deci votul universal; prioritatea la orice discuție parlamentară a căutării mijloacelor de ridicare a mulțimii rurale. Nu e vorba de un nou partid. E vorba de formarea unei opinii publice conștiente. „Frăția” aceea ar cuprinde oameni cinstiți din toate partidele [...] și mi-a părut că luați așa, ușor, ca atâția alții, atâtă dragoste și atâtă răvnă pe care omul le pune cu tot focul lui pentru lucruri care la urma urmei și d-tale îi sunt scumpe, și d-lui Stere, și d-lui Bujor, și tuturor românilor cumsceade”. Aflăm aici nu numai expresia unui nou act de mediere care nici el nu este lipsit de semnificație, dar, în același timp, textul citat dovedește încă o dată consonanța de vederi pe plan social dintre Iorga și Sadoveanu – repetăm – din această perioadă.

Nu credem însă că mai putem subscrie astăzi integral la identificarea sămănătorismului cu paseismul, așa cum procedea Lovinescu. Sămănătorismul în timpul direcției lui Iorga nu a însemnat doar orientarea spre trecut, ci a adus o pronunțată preocupare pentru problemele sociale ale României de atunci, în special pentru ceea ce era nevralgic: situația economică și morală a țăranimii. Cât privește căile de remediere, ele erau gravate de conservatorismul gândirii sale sociale, de soluțiile sale, totdeauna inoperante. Iorga a fost nu numai prevestitorul răscolului din 1907, dar a sprijinit-o nemijlocit prin scrisul său. Bineînțeles că, aici, la *Sămănătorul*, cultul tradiției întreținut în primul rând de N. Iorga era puternic, dar tradiția nu era o noțiune abstractă, ci expresia vieții țărănești, ce vădea îndelunga muncă a generațiilor de țărani, care au lucrat pământul, au fost oșteni, creatori de frumos. Sadoveanu a receptat din doctrina sămănătoristă nu numai dragostea pentru trecut, ci, în primul rând, pentru țărănimea română, pentru problematica socială de la începutul secolului. De aceea drumul său spre *Viața românească* a fost firesc. Mai mult, Sadoveanu, după cum rezultă și din textele citate de noi, a crezut că, datorită simpatiei pentru lumea țărănească manifestată de ambele curente, se poate vorbi de idealuri comune între cele ideologii.

Încununată și inaugurată editorial de cele patru volume, perioada de început este interesantă și pentru faptul că Sadoveanu aparține acum plener epocii, deși o depășește și o contrariază chiar. Scriitorul mărturisește că a fost „ademenit de formula naturalistă”. Cred că influența naturalismului trebuie înțeleasă, așa cum a fost dealtfel receptată de cei mai mulți scriitori români: ca un interes marcat pentru „lumea de la fund”, pentru cei dezmoșteniți, pentru mediile periferice (cum ar fi cărciumile, localurile în care își macină timpul o clientelă dezorientată), și nu ca o metodă estetică, deoarece în scrierile din perioada amintită ca dealtfel din întreaga sa literatură –

Sadoveanu s-a aflat la antipodul postulatelor curentului. Și *Ion Ursu* și *Petrea Străinul* sunt urmăriți cu compasiune, cu înduioșare chiar. Scriitorul niciodată nu încearcă „să-și controleze cât mai mult cu puțință sentimentele, personajele în favoarea observației și experienței”, cum cerea Zola romancierului. Sadoveanu participă ca un adevărat romantic la drama eroilor, procesul destrămării lor este analizat cu o subtilă percepție a nuanțelor, dar niciodată autorul nu se detașează de drama lor, ci se integrează universului lor moral, semnând un act de adeziune sufletească. Pentru că Sadoveanu debutează într-o atmosferă în care viziunea naturalistă a unui Delavrancea, Vlahuță și a școlii Contemporanului – confundată practic și teoretic în secolul al XIX-lea, la noi, cu realismul – începea să fie estompată prin apariția a ceea ce George Călinescu a numit „migel romanticism”.

Într-o atmosferă îmbibată de sentimentalismul începutului de veac (prezentă și în atitudinea scriitorului nostru față de eroii pe care îi cerceta cu un ochi de „observator duios”, cum spune Eugen Lovinescu), autorul lui *Cozma Răcoare* aducea un univers uman de o vitalitate neobișnuită. E drept, chiar povestirea amintită pune în prim-plan eroii ce descind din caracterologia tipică a basmului popular, dar aici autorul creează o atmosferă. El nu mai este pur și simplu naratorul, ci așa cum observa Tudor Vianu, „rareori romanele, nuvele sau schițele d-lui Sadoveanu se susțin numai prin interesul povestirii. Deși materia propriu-zis epică nu este deloc neînsesmată în opera sa, una din caracteristicile acesteia este de a îmbina narațiunea cu evocarea și lirismul”. În continuarea aceleiași idei, Tudor Vianu combătea, folosind drept argument tocmai proza lui Mihail Sadoveanu, „mistica genurilor”, admițând în fața unei noi situații estetice „formula realismului liric și artistic”. Eroii lui aduc, într-o atmosferă rarefiată psihologic, în care obeșala și renunțarea timpurie, lăncezeala spirituală începeau să domine, o vitalitate oneroi de la dreptul fabuloasă. Proza română de până la el cunoscuse personaje de o mare voință, dar energia lor se canaliza doar în direcția unui arivism social. Vitalitatea eroului sadovenian are ceva elementar, neobișnuit, și izvorăște dintr-un mod de a înțelege viața nu ca o curioasă trecere a vremii, ci ca o bucurie perpetuă, ca un cult dionisiac frenetic care – ciudat – la un moment dat se „mulcomește”, sau se cufundă într-o dulce toropeală și uitare de sine.

Revelatoare de asemenea pentru opera de început a lui Sadoveanu este atmosfera de mister. Pare ciudată această dualitate: existența unor firi, cu un tonus vital atât de ridicat și a unor ființe a căror enigmă nu se va dezlega niciodată. Călătorul care cade fulgerat într-o cărciumă de țară, cei doi „ploieșteni” care aruncă o mulțime de bani în albia unui râu, oameni care se pierd, oameni care nu se știe cine-au fost, ce-au vrut, ce rost au avut vreodată. Misterul sadovenian din aceste volume e un mister al sufletului, dar și o enigmă a omului răătăcitor.

Dar proza lui Sadoveanu, rezultată dintr-un climat ce și-a pus amprenta nu numai asupra orizontului ei etic, ideologic și social, nu a cunoscut doar un obișnuit proces de desăvârșire artistică, ci unul – mai semnificativ – de esențializare. Proces care s-a desfășurat în același chip cu cel pe care îl putem observa în cazul lui Eminescu sau Brâncuși: pornind de la formulele de expresie validate de gustul și sensibilitatea epocii, ei au evoluat către o formă de o elevație absolută, către acele zone ale expresiei care, aflându-și corespondentul în lumea reală, presupune o totală transgresare și chiar abolirea ei.

Urcușul către aceste zone ale formei absolute, rezultă dintr-o anume structură psihologică ce presupune o putere de abstractare din contingent, era abia prefigurată de operele debutului.

Cele patru volume publicate în anul 1904 constituie **prima zi a genezei** unei opere nemuritoare. I-a fost dat celui ce-a flăurit-o ca timp de încă cincizeci de ani să o împlinească tot așa cum a început-o: cu temeinicie, cu liniștea bunului gospodar care-și cultivă ogorul cu încredere, cu siguranța de sine, care în fond era siguranța în bogăția zestreii ce o primea din străfundurile sufletului popular. Pentru că Sadoveanu, cel care venea de departe în anul 1904, aducând pe umerii lui de tânăr uriaș o nouă lume, nu s-a revendicat în fond de la nici o școală livrescă, de la nici o ideologie. Singurii săi înaintași și maeștri pe care i-a recunoscut au fost poetul popular, Creangă și Ion Neculce. Ultimii doi purtau: „sufletul veșnic al neamului. Și la unul, și la altul găsim caracterale specifice ale poporului nostru. Și unul și altul au înflorit pe aceste plaiuri și au scos la soare vechile comori”.

În fond, aceste este unul din cele mai frumoase autoportrete sadoveniene ale cărui contururi s-au desenat încă din 1904. Scriitorul ce-și ajungea sieși din anii debutului a avut marea modestie și sfiala de a se recunoaște și de a aduce mereu cuvânt de laudă înaintașilor, anonimilor, umiliților și ofensaților vieții, istoriei și firii acestui pământ.

Cu speranță, despre UNESCO – „acest parlament al intelectualilor”

(Continuare din pag. 1)

Dacă da, dacă asta ne reușește, nouă, profesorilor Pământului, atunci, folosind insidioasele și eficientele unelte pe care ni le pune la dispoziție Comunicarea, așa cum este ea astăzi, putem spera în instalarea, aici, la noi, în Sistemul Solar, a Societății Cunoașteri.

S-a deliberat enorm asupra felului în care trebuie să dezvoltăm Cultura lumii și cum trebuie să o apărăm de tendințe imperialiste ale limbilor și culturilor cu largă răspândire: o declarație asupra diversității culturale, a multiculturalismului, susținută mai ales de Franța, de președintele Jacques Chirac, în persoana, a fost acceptată de absolut toate țările.

Despre Știință: măsuri de dezvoltare a cercetării științifice pe toate continentele, de atragere a tinerilor spre științe și tehnologii (numărul studenților la disciplinele fundamentale este în scădere, ca și acela al cercetătorilor tineri), de răspândire a Științelor Spațiale, de instituire a unor legi și principii de etică, pe care trebuie să le respecte toată familia lui Homo faber.

Câteva cuvinte despre ceea ce am făcut noi, România, la această mare sărbătoare

intelectuală. În primul rând, prezențe active ale experților de la Comisia Națională UNESCO în toate comisiile, cu un raportor la Științe, cu luări de cuvânt la Comunicare, Știință, Cultură, întâlniri ale participanților la Programe Transversale. Apoi, cu un excelent discurs, susținut de președintele CNR UNESCO, ministrul Alexandru Athanasiu, a exprimat într-o limbă franceză impecabilă și conținând ideii interesante. Și în al treilea rând, cu o primire a delegației noastre la Directorul General al UNESCO, dl. Koichiro Matsuura, care, practic, va duce la declanșarea unor Programe de Participare spectaculoase pentru biennium-ul 2004-2005: instaurarea unui premiu pentru Patrimoniul Tehnic (pe care îl va acorda România, la fiecare doi ani; sper să poarte numele de „Premiul Dumbrava Sibiului”), ca un omagiu pentru munca extraordinară a muzeologului sibian Corneliu Bucur), „construirea” unei rețele de posturi de radio asociate UNESCO (după modelul rețelei „cluburilor UNESCO”) și a „școlilor asociate UNESCO”), prin care „vocea UNESCO” să se facă auzită, în cât mai multe țări, vorbind în limbile locale despre științe și

tehnologii, despre cultura păcii, despre patrimoniul mondial, averea lui Homo sapiens; introducerea unor ore de Științe Spațiale, pentru școlile asociate UNESCO; globalizarea Programului de Participare românească „Știință și spiritualitate”, care pune față în față, în discuții pe teme majore, oamenii de știință și clerul diverselor religii.

... Așa a fost, în luna octombrie la Paris. După o izbucnire dementă, în septembrie 2001, după câteva reacții belicoase, poate prea grăbite și puțin gândite în 2002 și 2003, civilizația noastră pare să se așeze din nou pe roți. Iar cum la comenzile ei nu trebuie să fie – în nici un caz – militarii, pentru că politicienii, este clar, nu fac față problemelor lumii de astăzi, fiindcă diplomații, dacă nu dobândesc noi tehnologii sociale, nu mai au virtuțile din secolul trecut, să-l facem pe intelectualul planetei să-și înțeleagă imensele-i puteri de pătrundere în creierul lumii și, așa cum se și cuvine, în al XXI-lea veac, să pună cel puțin o mână pe timona corăbiei lui Sapiens. Cam asta s-a înțeles, la Paris, pe culoarele și în saloanele acestui Parlament al Intelectualilor, care este UNESCO.

Programe de participare 2004-2005

Activitatea UNESCO este planificată pe intervale de timp de câte doi ani, numite biennium, care corespund intervalului dintre două Conferințe Generale ale organizației și duratei mandatului unui Președinte de Conferință generală. Biennium-ul 2004-2005 corespunde obiectivelor din această etapă ale UNESCO, obiective de importanță crucială în dezvoltarea tuturor instituțiilor asociate ONU, ca și, de altfel, în dezvoltarea întregii lumi.

Comisia Națională a României pentru UNESCO contribuie pentru viitorul Biennium – 2004-2005 – cu propuneri de programe de participare în toate cele patru direcții strategice de acțiune ale UNESCO: Educație, Știință, Cultură și Comunicare, precum și prin programe vizând două sau mai multe asemenea direcții strategice – așa-numitele „teme transversale” sau „cross-cutting themes”. Lista programelor de participare propuse de CNR UNESCO este următoarea:

- Radio-Tele-Școala UNESCO
- Premiul Internațional „Dumbrava Sibiului” pentru patrimoniul tehnic
- Jules Verne al 100 de ani – Știință și Imaginație

- Alma Mater Internet Club
- Programul UNICUS – Forumul de dezvoltare durabilă România 2020
- Pro Teatru
- Civilizația muntelui
- Ape care ne apropie (programele Dunărea Albastră și Marea Neagră)
- Să cunoaștem și să combatem flagelul contemporaneității: SIDA/droguri
- Etica Științei și Drepturile Omului
- Regândind Balcanii, regândind Europa, regândind Lumea
- Știință și spiritualitate
- 2050: Cum va arăta lumea Mediteranei în care ne-ar place să trăim.

Ca în precedentele biennium-uri, ne așteptăm și de această dată, nu numai la o rată înaltă de acceptare a programelor românești, dar și la o preluare a ideilor propuse de noi în practica UNESCO, în vederea dezvoltării și aplicării lor pe o scară mai largă.

Emisiunea **Agricultura, încotro?** la Televiziunea *România de Mâine* **Cooperația – calea spre redresare și randament** **a agriculturii românești**^{*)}

„Proprietatea funciară nu este un drept absolut de a uza și de a abuza de un bun, ea este o instituție socială, o funcție socială. Societatea este în drept de a se interesa ce se face cu cel mai important mijloc de producție și de a impune ca el să se valorifice la maximum spre binele tuturor”.

Gheorghe IONESCU-ȘIȘEȘTI

La dezbaterele din emisiunile *Agricultura, încotro?*, realizate la tvRM de prof. univ. dr.*Constantin Pintilie*, membru de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvice (ASAS), au participat: dr. ec. *Traian Lazăr*, șeful Secției de Economie Agrară a Academiei de Științe Agricole și Silvice, membru al Ligii pentru promovarea ideilor cooperatiste, dr. ing. *Gheorghe Timariu*, membru ASAS, dr. ing. *Gheorghe Stanciu*, dr. ing. *Marin Vasile*, dr. ing. *Radu Coțianu*.

I. STAREA ACTUALĂ

Agricultura în România a fost, este și va fi o ramură de bază, de mare importanță a economiei naționale. În prezent, însă, această ramură trece printr-o **criză structurală, tehnico-organizatorică, de producție și economico-financiară**.

Criza structurală constă în aceea că, din păcate, reforma care s-a aplicat și se aplică în continuare în agricultură a determinat și determină, pe mai departe, **miniaturizarea exploatațiilor agricole, fărâmițarea fără precedent a suprafețelor agricole**. În prezent, peste 60% din suprafața agricolă a țării, respectiv peste 9 milioane hectare aparține celor peste 4 milioane de gospodării individuale, revenind în medie pe gospodărie 2,5 ha și aceasta fărâmițată în 5-7 parcele. În total numărul parcelelor este de peste 40 milioane.

Criza structurală, determină **criza tehnico-organizatorică** pentru că în condițiile fărâmițării suprafețelor agricole și miniaturizării majorității exploatațiilor țărănești, **nu se poate asigura dotarea tehnică modernă și nu este posibilă organizarea și managementul corespunzător cerințelor actuale**. Investițiile efectuate de-a lungul anilor sunt nefolosite și ruinate, **cadrele pregătite pentru agricultură nu sunt utilizate la valoarea lor, rezultatele cercetării științifice nu pot fi aplicate în practică în condiții normale**.

Criza structurală, tehnico-organizatorică și managementul se reflectă din plin în **criza de producție, care se manifestă în scăderea îngrijorătoare atât a producției vegetale, cât și a producției animaliere, ceea ce este cea mai gravă manifestare a crizei agrare actuale**.

România, dintr-o țară cu excedent la multe produse agroalimentare, a ajuns în situația imposibilității acoperirii cerințelor interne de consum ale populației, fiind necesare importurile de astfel de produse.

Este grav că **România**, care dispune de un potențial natural și uman dintre cele mai bune pentru producția agricolă, putând asigura hrana pentru cel puțin o populație dublă decât populația de astăzi a țării noastre, **a ajuns dependentă de importuri la produse de strică necesitate** cum sunt: carne, lapte, unt, zahăr, legume de tot felul, fructe, conserve de carne și de pește și mai nou chiar de grâu și făină, produse care au constituit până nu de mult resurse importante pentru export. Nu mai prezentăm date privind criza în producția agricolă, situația fiind cunoscută și trăită de populația țării, mai ales prin scăderea, drastică a puterii de cumpărare a produselor agroalimentare.

Un fenomen grav care s-a manifestat și se manifestă în continuare tot mai mult este acela al **nelucrării și lucrării necorespunzătoare a unor mari suprafețe de teren, respectiv a 30-40% din suprafața arabilă a țării**, ceea ce este o mare pierdere pentru agricultură și pentru economia noastră națională.

Pe fondul declinului general al producției agricole **a fost blocată** în multe cazuri până aproape la lichidare **industria alimentară națională**, respectiv industria cămii, a zahărului, a pastelor făinoase, a conservelor de legume, fructe, a vinului etc.

Criza în sistemul producției agricole se manifestă din plin în **criza economico-financiară**, neexistând fondurile bănești

pentru desfășurarea activității de producție în condiții normale.

Pe lângă faptul că nu există producție și nu se pot obține bani, se mai înregistrează și alte fenomene neprielnice pentru producătorii agricoli. De exemplu, an de an, **prețurile produselor agricole au fost subevaluate**, acordându-se prețuri foarte mici în raport de situațiile reale din economie. În aceste condiții, acoperirea cheltuielilor de producție și **capitalizarea exploatațiilor agricole este imposibil** de înfăptuit. În același timp nu același lucru se întâmplă în privința prețurilor inputurilor, respectiv a produselor industriale necesare agriculturii care **crește fără limite**. După calculele efectuate, în 2001 față de 1990, prețurile produselor industriale pentru agricultură (inputurile) au crescut de 3207,2 ori, iar prețurile produselor agricole de numai 1239,6 ori.

Creditele bancare sunt dezavantajoase, **dobânzile bancare fiind mari și neadaptate specificului agriculturii**.

Sistemele de subvenții și alte mecanisme economico-financiare nu funcționează suficient în sensul susținerii reale a producătorilor agricoli, respectiv a producției agricole, mai ales a calității acesteia.

Pornind de la situația actuală din agricultură, marea cerință care se pune este aceea a **fundamentării și stabilirii obiectivelor strategice pentru ieșirea din criză**, pentru redresarea și dezvoltarea agriculturii românești, corespunzător potențialului existent și nevoilor economiei naționale și ale populației. Acest lucru este necesar și pentru îndeplinirea condițiilor de aderare la Uniunea Europeană, cu avantaje reciproce.

II. PRINCIPALELE OBIECTIVE STRATEGICE DE REDRESARE ȘI DEZVOLTARE A AGRICULTURII ȚĂRII NOASTRE

Obiectivele de bază pentru redresarea și dezvoltarea durabilă a agriculturii țării noastre, care trebuie să reprezinte conținutul de fond al strategiei acestei ramuri de bază a economiei noastre naționale, considerăm că sunt următoarele:

1. Evaluarea reală a resurselor materiale și umane din agricultură.

Este necesar a se comensura, evalua și monitoriza la potențialul lor resursele din agricultură, în vederea punerii în valoare a acestora corespunzător cerințelor actuale și de perspectivă ale economiei.

După cum se cunoaște, țara noastră dispune de o suprafață agricolă de 14,8 milioane hectare, din care suprafața arabilă este de peste 9,3 milioane hectare,

patrimoniul de vii și pepiniere viticole de aproape 300 mii hectare, patrimoniul livezi și pepiniere pomicole de 270 mii hectare, pășunile și fânețele de 4.890 mii hectare.

Pe baza unor ample studii de specialitate privind bonitatea terenurilor agricole și arabile, suprafața agricolă și respectiv suprafața arabilă a țării noastre pe 5 zone de favorabilitate se distribuie astfel:

Tabelul nr. 1

Suprafața agricolă și arabilă a României pe 5 zone de favorabilitate

Specificare	Supraf. agric. – ha-	% din total	Supraf. arabilă – ha-	% din total
TOTAL din care pe zone de favorabilitate	14.788.730	100,0	9.338.950	100,0
1. Zona I (peste 81 pct.)	3.964.865	26,8	3.454.551	37,0
2. Zona II (între 61-80 pct.)	3.687.857	24,9	2.535.877	27,2
3. Zona III (între 41-60 pct.)	2.703.759	18,3	1.629.962	18,1
4. Zona IV (între 21-40 pct.)	2.298.923	15,6	940.047	10,0
5. Zona V (între 0-20 pct.)	2.133.308	14,4	715.513	7,7

Sursa: Lucrările de zonare a producției agricole

Constatăm cu satisfacție că peste 50% din suprafața agricolă și aproape 65% din suprafața arabilă se încadrează în zona I și zona II de fertilitate. Și zonele III, IV și V prezintă avantaje mai ales în privința realizării unor produse ecologice, mult cerute în condițiile actuale.

Potențialul agriculturii țării noastre este dat și de **baza tehnico-materială creată și existentă**, în scopul producției agricole. Avem în vedere parcul de tractare și mașini agricole existent și posibil de dezvoltat (circa 170.000 de tractoare, peste 30.000 de combine autopropulsate, circa 60.000 de semănători etc.).

Trebuie reținut însă faptul că parcul de tractoare și mașini agricole este în mare măsură uzat și încărcătura suprafeței pe tractor și mașini agricole este relativ mare (peste 55 hectare teren arabil pe tractor).

Dar, ceea ce este și mai grav în prezent este procesul de trecere de la **mecanizare** a lucrărilor agricole, acestea efectuându-se în tot mai mare măsură cu animale și manual. Aceasta din cauza lipsei de organizare a producției agricole corespunzător cerințelor unei agriculturi avansate.

În același context trebuie să evidențiem producția de îngrășăminte chimice și insecto-fungicide care s-a realizat ani la rând în țara noastră și s-ar putea realiza în continuare. În anii 1985-1989 se produceau și se utilizau în agricultură circa 1.200 mii tone de îngrășăminte chimice. Trebuie spus însă că în ultimii 5-6 ani cantitatea de îngrășăminte chimice utilizată în agricultură a scăzut la mai puțin de 500 mii tone anual. Drept urmare a acestei scăderi a producției, în ultimii 5-6 ani s-au aplicat îngrășăminte chimice în

cantitate de circa 50 kg/ha arabil, ceea ce este extrem de puțin. De aceea, una din nevoile majore ale creșterii producției agricole este aceea a continuării dezvoltării industriilor din amonte ale agriculturii.

Pentru desfășurarea producției agricole, un rol important îl are **potențialul uman**, care în țara noastră a fost și este considerabil. În ultimii 20 de ani populația ocupată în agricultură în țara noastră a fost de circa 3 milioane de persoane, în ultimii 6-7 ani fiind chiar în jur de 3,5 milioane de persoane, reprezentând peste 35% din populația ocupată. Este adevărat că o mare parte, circa jumătate, din populația ocupată în agricultură este îmbătrânită. Desigur, în condițiile organizării și mecanizării la nivelul cerințelor moderne chiar și jumătate din populația ocupată în agricultură în prezent ar fi suficientă.

Important este să evidențiem și **potențialul de cadre pregătite pentru agricultură**, care se ridică la peste 70.000

de specialiști, din care aproape jumătate cu studii superioare.

2. Organizarea și managementul exploatațiilor agricole, corespunzător cerințelor moderne privind tehnica, tehnologiile, productivitatea și eficiența.

Aceasta este una dintre cerințele mari ale **redresării agriculturii noastre**, a creșterii producției și eficienței acesteia pe baza aplicării tehnicii, tehnologiilor și managementului modern, ceea ce nu se poate realiza în condițiile fărâmițării fără precedent a suprafețelor și a miniaturizării exploatațiilor agricole. Trebuie stimulat și dezvoltat **sistemul asociativ, sistemul societăților agricole, sistemul de arendare, în general, sistemul de cooperare în agricultură**.

Pentru a obține producții cantitative și calitative corespunzătoare cerințelor actuale și viitoare este necesar să se organizeze și să funcționeze **exploatații moderne**, de mărimi corespunzătoare aplicării produselor tehnice, tehnologice, organizatorice și manageriale moderne și eficiente (mecanizare, fertilizare, irigații, biotehnologii durabile etc.).

Ținând seama de experiența țărilor cu agricultură avansată, precum și de experiența și condițiile specifice din agricultura țării noastre se impune demararea procesului de realizare a unor **exploatații moderne, eficiente**. Astfel, în cazul exploatațiilor agricole cu profil de cultura plantelor, având în vedere condițiile zonale, sistemul culturilor agricole etc., dimensiunile exploatațiilor agricole ar trebui să se încadreze între 500-1000-1500 și chiar 2000 hectare. În cazul exploatațiilor profilate pentru culturile hortiviticole, dimensiunea exploatațiilor s-ar putea încadra între 25-50 de hectare. Pentru sectorul zootehnic, în sistem gospodăresc se poate recomanda 5-10 capete la vaci, 15-20 capete la bovine pentru carne, 20-30 capete la porcine, iar pentru creșterea animalelor în sistem intensiv, efectivele ar putea să fie de 100-150 la vaci, 350-500 la bovine pentru carne, 1500-2000 la porci etc.

În procesul formării și funcționării agricole moderne, eficiente un rol

important îl au **asocierea și cooperarea producătorilor agricoli**.

Cooperarea este calea principală, fundamentală de organizare a exploatațiilor agricole moderne, performante.

Prin organizarea cooperativelor agricole pe baza proprietății PRIVAT-COOPERATISTE se pune de acord proprietatea fiecărui agricultor cu organizarea modernă, durabilă și eficientă a producției agricole.

Cooperația în producția agricolă și bineînțeles în aprovizionarea proceselor de producție agricolă, precum și valorificarea producției agricole reprezintă un sistem organizat, corespunzător cerințelor moderne, în care se îmbină sistemul managerial cu sistemul proprietății. Pământul se comasează și se organizează producția pe sole de mărimi corespunzătoare cerințelor aplicării tehnicilor și tehnologiilor moderne. Se respectă proprietatea asupra pământului, corespunzător actelor de proprietate. Pământul trebuie evaluat de către serviciile de specialitate și în baza suprafeței și a calității exprimată în note de bonitare urmează a se acorda proprietarului **renta** după pământul adus în cooperativă.

Bineînțeles că membrii cooperației, ai cooperativelor agricole pot încasa venituri și după munca depusă în cooperativă, în baza normelor de muncă stabilite.

Managementul producției agricole în cadrul sistemului cooperatist se realizează de către specialiști atestați de către organele în drept.

Nu trebuie să ne ferim de cooperația agricolă, pentru că prin ea se poate organiza și desfășura mai bine și mai ușor munca agricolă și, în final, cu mai bune rezultate, atât pentru membrii cooperatori, cât și pentru agricultură și economia națională în ansamblu.

Cum mai subliniam, **cooperația** are tradiție în țara noastră și în alte țări.

Istoria trebuie studiată și să reținem toate învățămintele.

Și experiența organizării și funcționării cooperativelor agricole de producție trebuie studiată și analizată cu răbdare, fără patimă. Aceasta, întrucât au fost și lucruri bune, unități bune și foarte bune, nu numai

rele. Nu este corect a nega și blama întreaga experiență din perioada respectivă. În mod normal, după 1989, sistemul cooperativelor agricole de producție nu trebuia lichidat de-a valma, ci trebuia efectuată o analiză de specialitate, responsabilă pentru a vedea ce era bun și ce trebuia înlăturat și îmbunătățit.

Desigur, trebuia să se recunoască drepturile de proprietate ale cooperativelor, acordându-li-se titlurile de proprietate și renta în funcție de evaluarea pământului, a proprietății asupra patrimoniului respectiv, în general. Toate acestea în condițiile menținerii și dezvoltării sistemului cooperației în producția agricolă, aprovizionare, valorificare etc.

Când vorbim de organizare și management în condiții corespunzătoare cerințelor unei agriculturii moderne, competitive, avem în principal în vedere nevoia de mai multă **grijă și răspundere** pentru utilizarea cât mai deplină și cu rezultate cât mai bune a potențialului agricol al țării, cu deosebire a principalului mijloc de producție agricolă – pământul. În acest scop, nu se poate avea în vedere numai proprietatea fără a da importanța cuvenită exploatării, punerii în valoare a potențialului agricol prin sisteme de organizare și management corespunzătoare.

Această problemă a fost înțeleasă și subliniată de multă vreme de înaintașii noștri. Așa de exemplu, recunoscutul cărturar agrar Gheorghe Ionescu-Șișești, sublinia: „*Proprietatea funciară nu este un drept absolut de a uza și de a abuza de un bun, ea este o instituție socială, o funcție socială. Societatea este în drept de a se interesa ce se face cu cel mai important mijloc de producție și de a impune ca el să se valorifice la maximum spre binele tuturor*”.

În concluzie, prin sistemul cooperatist, bine organizat și manageriat se vor putea obține mult mai multe și mai bune rezultate privind producția și eficiența în agricultura țării noastre. Este necesar să se acționeze cu hotărâre pentru promovarea lui.

Desigur, în mod normal, în structura sistemului exploatațiilor agricole este necesar să existe și să funcționeze și alte forme de exploatații agricole, așa cum se prezintă în tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2.

Variantă optimă de structură a exploatațiilor agricole în România

Forme de exploatații agricole	% din suprafața agricolă	Limite optime privind suprafața medie
1. Ferme cooperatiste (asociative, private) ¹	55-60% (8-9 mil. ha)	500-1000-2000
2. Ferme private ²	14-15% (circ. 2 mil. ha)	100-1000
3. Gospodării agricole individuale	15-20% (2-3 mil. ha)	0,5-5
4. Ferme de stat ³	7-10% (1-1,5mil. ha)	1000-3000
5. Ferme din domeniul public ⁴	4-5% (0,7-0,8 mil. ha)	100-500

- Organizate prin cooperări, asocieri pe baza proprietății privat-cooperatiste.
- Organizate prin arendare, concesionare, cumpărare de terenuri agricole.
- Ferme organizate pe terenurile proprietate ale statului din totdeauna (domenii ale statului, suprafețe din îndiguiuri, desecări etc.).
- Ferme specifice pentru activități de cercetare științifică agricolă, învățământ agricol, alte servicii publice.

În crearea noii structuri a exploatațiilor agricole trebuie să se pornească de la analiza temeinică și punerea în valoare a ceea ce a fost bun în experiența care a existat și există în țara noastră într-un număr important de societăți agricole cu personalitate juridică și asociații familiale, precum și a experienței din alte țări în acest domeniu.

Bineînțeles că noua structură și dimensionare optimă a exploatațiilor agricole trebuie să corespundă cât mai bine cerințelor actuale și de perspectivă ale unei agriculturi moderne, productive, ecologice eficiente și durabile.

O importanță deosebită are și managementul exploatațiilor agricole. Un management adecvat al exploatațiilor agricole nu este posibil fără **cadre de specialitate**.

De aceea, este necesar să se pună bază pe angrenarea și stimularea **cadrelor de agronomi** pregătite și în curs de pregătire în țara noastră.

3. Creșterea cantitativă, calitativă și eficientă a producției agricole prin punerea în valoare a potențialului agricol al țării, pe baza unei organizări și management performant. Acesta este obiectivul – obiectivelor agriculturii țării noastre.

Deci, problema fundamentală a agriculturii țării noastre este aceea a **creșterii producției agricole**, în structura, cantitatea, calitatea și eficiența determinate de

potențialul funciar, investițional și uman de care dispune și poate dispune această ramură fundamentală a economiei românești.

În acest scop trebuie stabilită pe baze științifice și practice: **structura pe ramuri, subramuri, culturi, specii de animale etc., precum și nivelele cantitative și calitative ale producției agricole**, care trebuie și pot fi realizate în țara noastră.

În prezent structura pe ramuri, subramuri, culturi, specii de animale etc. este necorespunzătoare având un caracter extensiv și dezorganizat.

Pe baza studiilor și analizelor efectuate în institutele de cercetare științifică agricolă, se recomandă următoarea structură optimă a culturilor agricole în țara noastră:

Tabelul nr. 3

Structura optimă a principalelor culturi de câmp în țara noastră

Culturile de câmp	Situația în anii 1994-1996		Propuneri pentru optimizare	
	Suprafața – mii ha -	%	Suprafața – mii ha -	%
TOTAL ARABIL din care:	9350	100,0	9350	100,0
I. TOTAL CEREALE	6000	64,5	5400	57,8
- grâu și secară	2100	22,5	2000	21,4
- orz și orzoaică	580	6,2	600	6,4
- porumb (inclusiv siloz)	3135	33,5	2800	30,0
II. TOTAL OLEAGINOASE-PROTEICE	983	10,5	1475	15,8
- floarea-soarelui	890	9,5	800	8,6
- soia și mazăre	85	0,9	600	6,4
- în pentru ulei	8	0,1	75	0,8
III. RĂDĂCINOASE-TUBERCULIFERE, LEGUME DE CÂMP	577	6,2	750	8,0
- sfecla de zahăr	127	1,4	200	2,1
- cartofi	250	2,7	250	2,7
- legume de câmp	200	2,1	300	3,2
IV. CULTURI FURAJERE FIBROASE	1200	12,8	1500	16,0
V. ALTE CULTURI	590	6,3	225	2,4

(Continuare în pag. 5)

^{*)}Vezi și *Opinia națională* nr. 383

(Continuare din pag. 4)

Prin urmare, structura optimă a principalelor grupe de culturi ar fi: 55-57% cereale, 15-16% plante oleaginoase-proteice, 8-10% rădăcinoase-tuberculoifere și legume de câmp, 15-16% culturi furajere etc.

Producția principalelor produse agricole vegetale în prezent și în perspectivă

Specificare	1998	2005	2007	2010
Cereale – total	15452,7	20000	22000	25000
Grâu	5207,9	7000	8500	9000
Porumb	8634,7	11500	12000	14000
Cartofi	2952,8	4000	4200	4500
Florarea soarelui	1102,1	1500	1550	1750
Sfecă de zahăr	2361,4	3500	3700	4000
Legume – total	2500,0	3000	3500	3700
Fructe - total	1500,0	2000	2500	3500

Dezvoltarea producției vegetale, în afară de asigurarea produselor proaspete și materiilor prime pentru industria alimentară, creează resursele furajare pentru creșterea animalelor. Desigur, aceste resurse sunt completate cu producția pajștilor și fânțelor naturale, care reprezintă, de asemenea, un potențial valoros în țara noastră, mai ales în zonele de dealuri și munți.

Pe baza unei structuri integrate a culturii plantelor și prin aplicarea unor tehnologii moderne se creează posibilități de a se obține producții ridicate, necesare pe piața internă și pentru export.

Proiectele fundamentate pe baza potențialului și resurselor care pot fi puse în valoare în agricultură relevă posibilitatea atingerii în următorii 5 ani a

unei producții de circa 20 milioane tone de cereale, 1,5 milioane tone de floarea soarelui, 3,0 milioane tone legume, 2,0 milioane tone fructe etc., iar în următorii 10 ani, circa 25 milioane tone cereale, 1,7-2,0 milioane tone de floarea soarelui, 3,7-4,0 milioane tone legume, 3,5-3,7 milioane tone fructe etc., așa cum se prezintă în tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

- mii tone -

Se apreciază, pe baza potențialului existent că, în următorii 5 ani, **efectivele de animale** ar putea fi de 6-7 milioane bovine, 9-10 milioane porcine, 16-17 milioane ovine și caprine, 100-120 milioane păsări etc., iar în următorii 10 ani, 7-8 milioane bovine, 11-12 milioane porcine, 14-15 milioane ovine și caprine, 130-150 milioane păsări etc.

Pe baza acestor efective, **producția animalieră** se poate proiecta a fi în perspectivă de 500-700 mii tone carne de bovină, 1000-1700 mii tone carne de porc, 500-600 mii tone carne de pasăre, 75000-100000 mii hectolitri de lapte etc., așa cum se prezintă în tabelul nr. 5.

Tabelul nr. 5

Producția principalelor produse agricole animaliere în prezent și în perspectivă

Specificare	1998	2005	2007	2010
Carne de bovine (mii tone)	371,0	500-550	550-600	600-700
Carne de porcine (mii tone)	823,0	950-1000	1000-1500	1600-1700
Carne de pasăre (mii tone)	341,0	400-500	500-550	550-650
Lapte de vacă (mii hl.)	51604,0	60000	75000	100000

Realizarea producțiilor agricole vegetale și animale, conform proiectelor întocmite pe baza potențialului existent și

a condițiilor posibile de realizare vor crea condiții pentru **sporirea consumului alimentar al populației țării noastre**, la

nivele normale, comparative cu consumurile din țările dezvoltate, așa cum rezultă din tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6

- kg./an/persoană -

Specificare	România			Franța 1994-1996	Germania 1994-1996
	1998	2005	2010		
Cereale – total	123,0	130	135	113,5	90,4
Carne și produse din carne	38,4	70	85	96,8	84,4
Lapte și produse lactate (litrii)	190	200	230	270	275
Fructe – total	26,4	65	110	98,4	115,7
Legume – total	90,0	110	120	123,0	81,2
Zahăr și substanțe dulci	10,8	15	25	36,3	43,5
Ulei vegetal	9,8	15	16	16,5	16,9

O importanță deosebită are și va avea obținerea produselor agricole de cea mai bună calitate, îndeosebi a **produselor ecologice, sănătoase**, în care scop este necesară aplicarea unui sistem anume de stimulare a producătorilor agricoli pentru obținerea și livrarea unor astfel de produse.

4. Cerințele dezvoltării unei agriculturi durabile, ecologice

Sistemul de producție agricolă durabilă, ecologică este și trebuie să fie un sistem

complex, diversificat, asigurând condiții pentru continuarea, menținerea și chiar crearea de noi condiții pentru îmbunătățirea fertilității naturale a solurilor și a mediului în general, în vederea obținerii de produse agricole sănatoase și eficiente.

Procesul îmbunătățirii structurilor culturilor agricole în scopul durabilității și performanțelor calitative ale produselor agricole impune, în continuare, modificări și echilibrări corespunzătoare cerințelor actuale și de perspectivă.

complex, diversificat, asigurând condiții pentru continuarea, menținerea și chiar crearea de noi condiții pentru îmbunătățirea fertilității naturale a solurilor și a mediului în general, în vederea obținerii de produse agricole sănatoase și eficiente.
Procesul îmbunătățirii structurilor culturilor agricole în scopul durabilității și performanțelor calitative ale produselor agricole impune, în continuare, modificări și echilibrări corespunzătoare cerințelor actuale și de perspectivă.
România are încă probleme. De pildă, astăzi există un singur computer la circa 100 de elevi, dar mulți școlari din mediul rural **încă nu au văzut un computer**. Iar școlile din mediul rural au o mare pondere în România. Și dacă numărul elevilor din mediul rural, care absolvă liceul și ajung în învățământul superior, scade vertiginos de la un an la altul (numai circa 1,5 la sută dintre studenții de astăzi ai României provin din mediul rural), cauza rezidă în sărăcia părinților, dar și în insuficiența lor pregătire, inclusiv informațională. Inițiativa generoasă, patriotică, precum cea a Universității *Spiru Hare*, de a sprijini tinerii din mediul rural să urmeze învățământul superior, demonstrează cât de binevenită, de urgent necesară ar fi o eventuală strategie guvernamentală în acest sens.

Tot ca o dorință de aliniere la standardele educaționale europene, România a hotărât recent să prelungească durata învățământului general și obligatoriu de la 8 la 10 ani. Este un obiectiv întru totul necesar și binevenit. Dar realizarea lui nu poate fi optimă prin veșnicul procent al bugetului anual pentru învățământ de circa 4% din Produsul Intern Brut, de vreme ce media pe UE a acestui procent este de 7-8%. În aceste condiții, cum va arăta anul școlar 2004-2005, când învățământul de 10 ani va trebui să fie generalizat? Această întrebare primește o semnificație dramatică astăzi. O recentă analiză ministerială asupra stării învățământului preuniversitar din România în anul 2002-2003 arată că în 43 de școli, preponderent rurale, **elevii încă nu au văzut un bec electric**. 2805 unități de învățământ sunt lipsite de orice sursă de apă. Iar la viața elevilor atentează, zi de zi, nu numai cele câteva sute de școli construite din chirpici, ci și 40 la sută din totalul clădirilor școlare care sunt construite cu zeci și, uneori, cu o sută de ani în urmă, fără respectarea normelor de proiectare antisismică. În anul 2002-2003, numărul total al elevilor din România s-a redus, iar această reducere se explică nu doar printr-un

Conceptia generală despre agricultură este în prezent pe cale de a suferi transformări, prin trecerea de la tendința de intensivizare la preocuparea pentru dimensionarea intervenției tehnologice, la niveluri care să permită restabilirea unui echilibru tehnologic apropiat de cel natural.
Trebuie desigur subliniat că tehnologiile și managementul pentru activitățile și respectiv produsele agricole ecologice sunt specifice, diferențiate și adecvate. Un lucru care este în prezent pe cale de a suferi transformări, prin trecerea de la tendința de intensivizare la preocuparea pentru dimensionarea intervenției tehnologice, la niveluri care să permită restabilirea unui echilibru tehnologic apropiat de cel natural.
Trebuie desigur subliniat că tehnologiile și managementul pentru activitățile și respectiv produsele agricole ecologice sunt specifice, diferențiate și adecvate. Un lucru care este în prezent pe cale de a suferi transformări, prin trecerea de la tendința de intensivizare la preocuparea pentru dimensionarea intervenției tehnologice, la niveluri care să permită restabilirea unui echilibru tehnologic apropiat de cel natural.
Trebuie desigur subliniat că tehnologiile și managementul pentru activitățile și respectiv produsele agricole ecologice sunt specifice, diferențiate și adecvate. Un lucru care este în prezent pe cale de a suferi transformări, prin trecerea de la tendința de intensivizare la preocuparea pentru dimensionarea intervenției tehnologice, la niveluri care să permită restabilirea unui echilibru tehnologic apropiat de cel natural.
Trebuie desigur subliniat că tehnologiile și managementul pentru activitățile și respectiv produsele agricole ecologice sunt specifice, diferențiate și adecvate. Un lucru care este în prezent pe cale de a suferi transformări, prin trecerea de la tendința de intensivizare la preocuparea pentru dimensionarea intervenției tehnologice, la niveluri care să permită restabilirea unui echilibru tehnologic apropiat de cel natural.

indice demografic negativ, ci și prin tot mai frecventul abandon școlar, ca preludiu al analfabetismului.

Acesta este cel mai amenințător spectru pe care trebuie să-l evite societatea românească. Și ea poate să-l evite. Cu condiția solidarizării eforturilor și a aplicării în fapt, nu doar în vorbe, a concepției după care **învățământul reprezintă o prioritate națională**.

Piramida valorii

Negocierile de aderare la Uniunea Europeană oferă României două mari posibilități de cunoaștere și, implicit, de autocunoaștere. Prima se referă la

considerăm neapărat să-l subliniem constă în aceea că **ecologia modernă** nu înseamnă că se realizează fără tehnică, tehnologii și biotehnologii avansate. Dimpotrivă, pentru obținerea produselor agricole ecologice, **tehnica și tehnologiile trebuie să fie mai perfecționate**, mai elaborate și mai adaptate cerințelor noi privind procesele de producție și respectiv obținerea produselor agroalimentare sănatoase.

Cerința este aceea ca tehnica și tehnologiile agricole moderne să realizeze o combinație, o simbioză cât mai perfectă cu complexitatea și diversitatea factorilor naturali, biologici, ecologici și de mediu. Deci, **problema cea mai mare este cea a combinării și integrării raționale, benefice a tuturor factorilor reali**: naturali, tehnici, tehnologici, biologici, ecologici, manageriali, economici și sociali pentru obținerea unor produse agricole și agroalimentare curate, ecologice, sănatoase și îndestulătoare pentru populație și economia națională.

În acest context trebuie subliniat și faptul că agricultura ecologică modernă se poate realiza în **ferme specializate, bine dotate și manageriate**.

Din analizele efectuate în mod concret la grâu și la porumb, tehnologiile în sistem ecologic, față de cele convenționale se caracterizează în principal prin:

- reducerea, în general, a volumului lucrărilor solului;
- aplicarea cu discernământ a îngrășămintelor chimice, erbicidelor și pesticidelor în funcție de cerințele culturilor agricole, de sol, climă etc.;
- creșterea ponderii lucrărilor privind aplicarea îngrășămintelor organice;
- combaterea bolilor și dăunătorilor prin sisteme biologice;
- acordarea unei mari importanțe **rotației culturilor**, aplicării asolamentelor raționale, care rezolvă multe cerințe ale proceselor biotehnologice în cultura plantelor.

Tehnologiile agricole pentru realizarea produselor agricole și agroalimentare ecologice sunt de mare complexitate, profesionalism și specialitate. În acest scop sunt necesare măsuri complexe pentru pregătirea concretă a cadrelor și a întregului sistem de producere și obținere a mijloacelor necesare sistemului de producție agricolă ecologică. Este necesar să se facă eforturi pentru punerea în valoare a potențialului agriculturii românești, pentru realizarea produselor agroalimentare ecologice, sănatoase și, bineînțeles, pentru o agricultură durabilă.

5. Dezvoltarea industriei de prelucrare și valorificare a produselor agricole.

Agricultura trebuie dezvoltată în **complexul ramurilor economiei naționale**, atât în amonte, cât și în aval, pentru a se crea valori de întrebuințare, îndeosebi produse agroalimentare necesare asigurării securității alimentare a populației.

Se pot crea mari valori naționale, de bună calitate în industria noastră alimentară. Păcat că s-a restrâns activitatea și în acest domeniu.

Trebuie reluată din plin activitatea în producția agroalimentară la nivelul cerințelor și posibilităților economiei

noastre. Este necesar un program special de **redresare a industriei agroalimentare**.

6. Dezvoltarea și modernizarea industriilor constructoare de mașini și tractoare agricole, de îngrășăminte chimice și a altor industrii din amontele agriculturii.

Redresarea agriculturii pe baza dotării, organizării și managementului nu este posibilă fără **dezvoltarea și modernizarea industriei pentru agricultură**. Se tot spune că în țara noastră agricultura este ramura fundamentală a economiei, dar acest lucru nu este posibil fără sprijinul activității industriei specifice. Nu este posibilă o agricultură modernă fără o industrie modernă, lucru care s-a cam pierdut din vedere în procesul reformei agrare actuale. Este de nedorit și neacceptat ca în condițiile în care în țara noastră e existat o industrie destul de puternică pentru inputurile agriculturii și când este posibil să redresăm și modernizăm aceste industrii să concepem dezvoltarea agriculturii ca ramură fundamentală pe baza importurilor de inputuri industriale. Trebuie acordată multă atenție și responsabilitate pentru dezvoltarea și modernizarea industriilor pentru agricultură. În acest sens considerăm că rezolvarea acestei probleme foarte importante nu se poate realiza numai prin privatizarea fabricilor respective, ci și prin **sporirea intervenției și responsabilității statului**.

7. Formarea și gestionarea pieței produselor agricole în vederea creării condițiilor dezvoltării pe baze trainice a agriculturii, în contextul economiei naționale și mondiale.

Gestionarea pieței produselor agricole reprezintă o activitate complexă care presupune un **sistem bine gândit și fundamentat de intervenție** în procesul formării și funcționării mecanismelor și pârghiilor specifice pieței produselor agricole. Gestionarea pieței înseamnă în primul rând negocierea prețurilor în condiții de fundamentare complexă a acestora. Prețurile produselor agricole trebuie să fie remuneratorii, stimulatorii și cât mai sigure, creându-se echitatea necesară pentru stimularea producătorilor și pentru crearea resurselor bănești necesare reluării ciclului de producție.

De aceea, gestionarea pieței produselor agricole este o activitate responsabilă care nu poate fi lăsată la voia întâmplării și care trebuie îndeplinită de organisme de specialitate. Trebuie organizat un **sistem instituțional adecvat** pentru gestionarea pieței produselor agricole. Un cadru propice în acest sens s-a creat prin Legea nr. 73/2002 privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și alimentare în România. Este inadecvat faptul că există rețineri și chiar păreri contrarii privind necesitatea intervenției specifice în procesul pieței produselor agricole. În condițiile moderne actuale și de perspectivă, piața produselor agricole, ca și oricare piață, nu poate fi haotică, fiind necesar și modern să intervină **cunoașterea și acțiunea umană**.

Este, de asemenea, necesară **asigurarea unor corelații normale** între prețurile produselor agricole și prețurile produselor industriale din amonte pentru agricultură, precum și între prețurile produselor agricole ca materie primă și prețurile produselor agroalimentare din avalul agriculturii. În prezent aceste corelații sunt vădit în defavoarea produselor agricole. Astfel de condiții nu răspund cerințelor dezvoltării și eficientizării producției agricole.

8. Funcționarea în condiții normale, la parametrii necesari a sistemului pârghiilor economico-financiare. Este vorba de credite, dobânzi, taxe, impozite, subvenții etc.

Sistemul pârghiilor economico-financiare din agricultură trebuie să fie adaptat condițiilor specifice din această ramură.

De acest specific, bine cunoscut de altfel, trebuie să se țină seama la acordarea creditelor, la stabilirea dobânzilor, la acordarea subvențiilor etc. Din păcate, în prezent agricultura este tratată, din acest punct de vedere, ca oricare afacere, ceea ce conduce la o decapitalizare, la îndatoriri și falimentări ale multor exploatații agricole.

9. Studiarea și monitorizarea situației și evoluției pieței mondiale a produselor agricole.

Agricultura României prin nivelul și performanța produselor agricole trebuie să-și cucerească **locul cuvenit în piața mondială a produselor agricole**. Așa a fost și așa trebuie să fie, dat fiind potențialul agriculturii noastre, indiferent de unele interese mai aparte care se vădesc uneori. Societatea umană globalizată are numai de câștigat când pune în valoare și utilizează cât mai deplin resursele existente pe mapamond. Situația actuală este cu totul anomala, ajungându-se la situația ca o țară ca a noastră cu resurse bune pentru producția agricolă să nu pună în valoare aceste resurse și să fie pusă în situația de a importa mari cantități de produse agroalimentare, iar exportul să scadă sub orice limită.

10. Dezvoltarea economică și socială integrată a satului românesc

Specificul din țara noastră – că o parte însemnată a populației locuiește și activează în mediul rural – nu presupune ca la sate oamenii să trăiască în condiții relativ precare, dimpotrivă cere dezvoltare complexă a comunității săștești pentru a asigura locuitorilor de aici condiții de muncă și de trai cât mai bune, chiar mai bune din punct de vedere al mediului natural.

În acest scop este necesară **elaborarea unui program special** privind dezvoltarea și organizarea spațiului rural, după specificul acestuia în zona de câmpie, de podișuri, dealuri și de munte.

O importanță deosebită va trebui să capete în mediul rural **obținerea unor produse agroalimentare curate**, de calitate naturală. De asemenea, vor trebui dezvoltate activitățile de învățământ, social-culturale, turistice etc.

ESTE ÎNVĂȚĂMÂNTUL O PRIORITATE NAȚIONALĂ RESPECTATĂ ?

Toate formațiunile politice din România, toate guvernele post-decembriste, toți miniștrii din structura educației și din afara ei afirmă la unison că **învățământul reprezintă o prioritate națională**. Iată, în sfârșit, și un obiectiv cultural în jurul căruia se coagulează o solidaritate națională exemplară. De aceea o asemenea declarație stârnește de fiecare dată încrederea și chiar entuziasmul alegătorilor. Mai cu seamă în faza lansării unui proiect cu această destinație. Pentru că, în cele din urmă, respectiva prioritate adesea se dovedește, practic, a nu fi chiar atât de prioritară, iar pretinsul ei caracter național decade, în unele cazuri, până la nivelul bunului plac local. Următoarele sevențe readuc în actualitate câteva discrepanțe dintre realitatea optimă și cea curentă din școli. Discrepanțe între vorbele și faptele guvernanților. Și le propun spre reflecție generală. În speranța instituirii, cel puțin, a unei stări de veghe necesare deopotrivă combaterii, dar și profilaxiei neajunsurilor care macină învățământul românesc.

Prima rațiune a solidarizării eforturilor

Cu fiecare Conferință Europeană a Miniștrilor Educației, la care România participă de peste zece ani, accentul este pus pe modernizarea substanțială a învățământului de pe continentul nostru. Sfera de cuprindere a programelor lansate în acest sens fiind bine cunoscută, corecta ei receptare nu ridică probleme, cel puțin în România, care are unele ascendențe sub raportul modernizării și al capacității pregătirii tinerelor generații. Cel puțin sub raport conceptual și doctrinar.

Însă sub raportul strict al infrastructurii, al tehnicii informaționale și, în genere, al resurselor materiale destinate sistemului său de învățământ,

de cunoaștere și a tehnologiile de vârf la care a ajuns omenirea. Tocmai din această perspectivă, Conferința Națională a Învățământului Superior, desfășurată în toamna trecută la București, a oferit un veritabil program național de relansare a învățământului și a cercetării științifice universitare. Viitoarea strategie din aceste domenii are cu precădere în obiectiv trecerea de la reforme reparatorii la reforma sistematică, diversificarea resurselor de finanțare și, totodată, asigurarea unității sistemului național de învățământ, utilizarea pe scară largă a programelor de mobilități și, nu în ultimul rând, strânsa corelare a sistemului românesc de învățământ cu sistemele

În aceste condiții, preconizata „bătălie pentru înalta calitate a învățământului superior și a cercetării științifice universitare” devine inoperantă. Ca și idealul lichidării subdezvoltării economico-sociale și administrative prin utilizarea intensivă a resurselor cunoașterii. De ce? Pentru că aici, ca și în cazul oricărei piramide a valorii, elevația vârfului este strict condiționară de amplitudinea bazei.

Legile naturii nu pot fi supuse bunului plac! Aviz tuturor guvernanților!

Pact social cu discriminări zonale ?

Redeschiderea școlilor, după vacanța sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou, în aparență nu a diferit de momentele similare ale anilor precedenți. În realitate însă, tensiunea în rândurile cadrelor didactice și ale părinților este mult mai amplă. Dacă nemulțumirile mai vechi cu privire la salarizarea cadrelor didactice par a se fi diminuat din perspectiva promisiunilor generoase venite din partea actualilor guvernanți, alte și alte lacune apasă dureros asupra sistemului național de învățământ.

Laboratoarele școlare și, în genere, materialul didactic din unitățile învățământului primar, gimnazial și chiar liceal sunt foarte deficitare. Multe biblioteci școlare au rămas la nivelul anilor '80 ca dotare. Despre starea sanitară a școlilor ce să mai vorbim? **Școala din mediul rural este cea mai defavorizată**. Rareori un tânăr cadru didactic calificat mai ajunge să predea într-o școală rurală. Cheltuielile cu asemenea școli sunt dintre cele mai mici. Dar până și în acest plan există o gravă discriminare zonală.

Iată ce demonstrează, din această perspectivă, un recent studiu realizat de Institutul de Științe ale Educației: costul mediu pe țară pentru școlarizarea unui elev a fost, la nivelul anului 2001, de 6,7 milioane lei. Dar dacă într-o zonă din partea de sud a țării, precum județul Giurgiu, costul mediu se ridica la 5,3 milioane, în județele Covasna și Harghita

Mihai IORDĂNESCU

Consultație pentru studenți

Fizionomia psiho-spirituală a românilor

1. Trăsături psiho-spirituale ce definesc identitatea axiologică a românilor

Nu credem că se poate aștepta cineva să găsească în paginile comunicării noastre, atribuitri cu totul noi privind trăsăturile psiho-spirituale și morale ale omului românesc, ce definesc specificul receptării ființei și trăirii existențiale ale românilor. Ele au fost surprinse inspirat și analitic, cu bogate nuanțări, de mari gânditori români ai secolului al XX-lea (Dumitru Drăghicescu, Constatin Rădulescu-Motru, Nicolae Iorga, Lucian Blaga, Mircea Vulcănescu, Mircea Eliade, Liviu Rusu, Athanase Joja, Constantin Noica, Romulus Vulcănescu etc.). Cel mult ne luăm îngăduința de a le prezenta într-o altă așezare și dintr-o perspectivă comprehensiv-fenomenologică pe care un demers de un atare gen, la acest început de mileniu, o încearcă având ca ghid o viziune ontologică în domeniul teoriei civilizației și culturii.

1) Dintr-un prim grup de trăsături se desprind: *contemplativitatea, raportarea mai degrabă la timp decât la spațiu, la orizontul posibilului și nu atât al realului, solidaritatea* de nivel comunitar (al cetății), în legătură strânsă cu un sentiment de *responsabilitate colectivă și istorică; toleranța și fraternitatea* în raport cu vecinii și minoritarii (de orice tip: religioș, etnic – mai puțin politic); *iertarea* (dar nu uitarea), *într-ajutorarea, concilierea* și deschiderea spre conciliere și compromis, motivate pragmatic și rațional (în adjudecarea intereselor individuale și colective) – toate acestea împinse uneori până la *cedare și sacrificiu de sine* pentru o cauză comună și pentru liniște sau detensionare a relațiilor intergrupale sau intercomunitare (poate și datorită prezenței unor asemenea trăsături, la urma urmelor de caracter, națiunea română a fost deseori perdantă istoric); *rezistența* (istorică și de nivel comunitar), *ășteptarea*, cu răbdare, în materie de realizare și împlinire, adesea fără rezultat; *altruism și îngăduință* – deseori manifeste până la dăruire de sine, nu însă până la anularea oricăru individualism și egoism (mai ales, la nivel de individ) nedizvoltat axiologic; *înfrățirea cu peisajul, cu natura* (Cosmosul) și *seninătatea în fața morții*, dublată de un puternic *cult al strămoșilor*; cultivarea *simțului istoric*, luându-se ca reper important *patriotismul și naționalismul* (autentic și nu agresiv, extremist și discreționar sau xenofob și iredentist); o puternică *deschidere metafizică*, de tradiție religioasă (foarte rezistentă), dar și laică (afirmată treptat în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, ca reflex direct al scientizării conștiinței sociale și nu ca efect al unor presiuni ideologice și politice cu caracter opresiv) – din care rezultă o rezistență mereu reînnoită față de tendințele manipulatorii de eliminare a transcendentului din sistemul românesc de valori (și, o dată cu aceasta, a valorilor filosofice, morale, estetice tradiționale cu înrădăcinare ontologică); un anume *conservatorism și purism axiologic*, conștând, între altele, din respingerea și privirea cu condescendență a modelelor și împrumuturilor forțate, favorizate de expansiunea altor culturi în aria noastră culturală, care oricum nu pot să nu lase urme greu de evitat și înlăturat. De pildă, slavismul mai nou – sub forma sovietismului în primele patru decenii ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea – sau, în ultimul deceniu, americanismul (și occidentalismul în general) au avut sau au în continuare efecte impurificatoare asupra stilului de viață românesc, aflat el însuși în stare de reasezare și reconsiderare valorică. La fel cum, anterior, turcismul și grecismul (în epoca medie), germanismul sau franțuzismul (în epoca modernă), deși nu au întunecat până la vidare spiritualitatea și moralitatea românească, având și consecințe pozitive, au afectat totuși orizontul nostru valoric (într-un grad dificil de apreciat), mai ales acum când acest orizont se află într-o perioadă de reconstrucție profundă (fără însă a-și anula matricea sa stilistică specifică).

Cu toate cărențele sale, izvorâte și din impactul agresiv din partea altor culturi (nu neapărat superioare sau disponibilizate spre o confruntare liberă), spiritualitatea românească este totuși de o puternică originalitate, înscrind-se printre cele propulsatoare (indiferent dacă se recunoaște sau nu) la nivelul spiritualității globale europene.

2) Se constată și o anume *persistență a tradiționalismului în ordinea formulării judecăților de valoare* – opinia că încă are valoare dreptul natural, moralitatea de tip luminist, estetismul de mai veche tradiție (inspirat preponderent din cultura minoră, dar cu reverberații și în cultura majoră). Se observă, de exemplu încă o accentuată persistență a folclorului în creația cultă de valori, precum și a unor opțiuni valorice de asemenea tradiționale care infierează bogăția și suprasolicită sărăcia, subapreciază pragmatismul și individualismul, învaliue într-o aură romantică haiducia și rezistența la ordinea care frânează tendințele nonconformiste fără acoperire valorică, generatoare de disoluție socială – toate acestea apreciate a fi de același rang valoric cu binele, frumosul și dreptatea.

3) Tot mai accentuat se manifestă *nevoia de trăire demnă, într-o libertate autentică (rațional înțeleasă)*, precum și opțiunea pentru un *spirit democratic modern*, european. Dar nu de factură să diminueze, ca preț al integrării europene, suveranitatea și independența comunitară și de stat (suveranitatea nu se negociază, românii nu acceptă decât din obligație o suveranitate limitată), fie și pentru că aceste valori democratice au fost dobândite cu mari și dureroase jertfe, plătitе scump până nu de mult de poporul român. În acest context valoric, românii acceptă democrația, dar necondiționată de îngustări – din motive supracomunitare – ale drepturilor lor la opțiunea și decizia de nivel macrosocial.

În aceeași ordine de idei, *românii nu sunt satisfăcuți de o democrație fără autoritate* și, în același timp, de *o ordine dirijată exacerbat centralist* (numai de sus în jos) – autoritarismul este preferat de ei în condițiile în care democrația prea liberală provoacă disfuncții în sistemul de organizare eficientă a vieții sociale. De altfel, liberalismul excesiv, în general de tip occidental, nu se potrivește prea bine cu tradițiile vieții politice românești, deseori marcate în trecut de practici magogice, manipulare, politicianism și corupție, nepotism, parvenitism și chiar cicoisim.

Perceperea cu oarecare rezerve a principiilor democrației și statului de drept de tip european vestic este și un reflex al unor mentalități holiste, penetrante la nivel moral și civic, socotite de români a fi eficiente nu numai la nivel comunitar, ci și la nivel individual. Insul dorește să fie apărât și ocrotit organizațional și nu-și schimbă securizarea și mijlocirea libertății și realizării lui de către societate, *acum și aici*, pe o iluzorie autonomie și inițiativă individuală, adesea dizolvantă valoric și alienantă pentru condiția lui de ființă socială.

4) Deoarece, la nivel comunitar, ca popor, *românul este idealist*, el așteaptă și se mulțumește cu mai puțin, *lasă impresia că nu este prea grăbit să se afirme*, permițând chiar de voce, de nevoie, să fie manipulat pentru interese de scurtă durată și nu totdeauna proprii (fiind neatent la consecințele lor în perspectivă). În cele din urmă, însă, se trezește și *plătește aspru pe asupritorii de orice fel* (uneori, este cumpulit la mânia). Nu totdeauna direct și frontal – când constată că nu izbutește –, ci cu *viclenie și adâncă diplomație* în jocul politic la nivel internațional. Acest mod de reacție îi provoacă totuși, adesea, mari și de durată consecințe defavorabile, pierzând anumite momente de reasezare pe făgașul istoric. În cele din urmă, însă, *are resursele și dibăcia de a se folosi de împrejurări*, când ele îi sunt la îndemână, și face ca timpul să lucreze pentru el, reușind în intervale scurte de timp să înfăptuiască ceea ce alții au realizat într-o vreme îndelungată.

Cu alte cuvinte, retragerile și stagnarea sau, eventual, recurile istorice sunt inevitabil urmate de avânt și de salturi spectaculoase în direcția recuceririi timpului pierdut și afirmării comunității românești la nivelul contemporaneității (perioada avântului românesc la nivel de civilizație și cultură în perioada interbelică este o probă în această privință și nu ne îndoiim că același lucru se va produce și în perioada actuală, după parcurgerea etapei de tranziție la rânduiei raționale de tip democratic și de drept, de tip european).

Este tot așa de adevărat că *poporul român nu se răzbură decât la limită și imediat se retrage în reculegere și acțiune calmă*, adesea premeditată. De altfel, acest popor n-a alergat cu orice chip după o istorie mare (ceea ce l-a și defavorizat, după cum semnala Emil Cioran), *nu este un popor cuceritor*, dar a marcat puternic istoria europeană în momentele ei de grea cumpănă (stau probă, în acest secol, efectele acțiunilor sale remarcabile și energice care au contribuit imens și cu jertfe incommensurabile la desfășurarea ostilităților în cele două războaie mondiale, în direcția salvării civilizației europene de accentuate reculuri istorice).

5) Românii, ca indivizi și ca popor, *resping fundamentalismul* (nu numai religios, ci și politic, moral sau juridic, eventual și estetic), *manifestă echilibru valoric*, optând pentru o dreaptă cumpănă între: raționalism și misticism, umanism și holism (nu colectivism sau totalitarist dizolvant), religios și laic, tradiționalism și sincronism, nonconformism și conformism etc.

În acest sens, *ordinea riguroasă nu-i prea caracterizează pe români*; ei optează pentru o ordine laxă (care, în multe privințe, poate fi stimulatorie pentru *modul* de viață, dar nu pentru *nivelul* lor de viață) și, de aceea, eficiența la nivel global este exprimată nu numai prin măsurare cantitativă, ci și prin indici calitativi care țin de situarea în orizontul lui *a fi* mai mult decât în cel al lui *a avea*.

Între alte disponibilizări psihice și intelectuale ale românului am aminti și: *intelență peste media europeană; creativitate și spontaneitate acțională* în fața dificultăților (nu este marcat de rutină și dresaj); *spirit cutezător și pătrunzător* (nu se lasă înșelat

economică și socială, care-i împiedică pe români, la nivel individual și comunitar, să adopte strategii înnoitoare ale dezvoltării – toate aceste trăsături existențiale, cu reflexul lor axiologic corespunzător, constituindu-se în carențe cu impact negativ nu numai în procesul realizărilor de sine, ci și în relațiile de competitivitate ale comunității de stat românești cu celelalte comunități europene.

Acestor trăsături, de impact negativ comunitar, li se adaugă și altele, de referință mai ales individuală, încetățenite la români dintr-o influență levantină și balcanic-orientală. Dintre care reținem: *un eroism uneori de paradă* și fără acoperire valorică („după război, mulți viteji se arată”); discrepanță între *vorbă și faptă*, complementată de *duplicitate și nerespectarea cuvântului dat*; cote ridicate de dezordine *oranzațională și acțională*, inclusiv în ce privește conservarea și îmbunătățirea mediului ambiental; *lipsa de măsură a timpului și, în limite nepermise, a spațiului de trăire*; o atitudine *lesne încredătoare*, manifestă până la naivitate și, deopotrivă, *lipsă de autopeneciere corectă și rațională a forțelor* în condițiile angajării în realizarea unor obiective majore (din care cauză, multe lucruri în care se angajează cu entuziasm rămân neterminate și uneori încremesc în proiect), la care se adaugă și un anume *discernământ nematur în alegerea obiectivelor acțiunii*, materializat fie în acțiuni care le depășesc puterile, fie în acțiuni minore, fără efect important în planul realizării de sine; un anume *nonconformism de suprafață*, de ochii lumii și negativ, manifestat cu ostentație, dar fără luciditate și discernământ în evaluarea orizontului real (și determinat concret) al libertății – la unii se constată și un fel de spirit „*haiducesc*”, nemotivat axiologic și desuet, conștând în nesocotirea legilor și a unor prescripții normative care rezultă din concretizarea punctuală a acestora; *practicarea unei viclenii individuale*, cu efecte alienante pentru cine o utilizează și dăunătoare pentru cei ce sunt supuși obiectului ei, fie în ipostază de indivizi, fie dacă se vizează structuri instituționale; un *sentiment de „acreală” (valorică) și delăsare acțională* în fața unor dificultăți sau unul de *bravadă*,

Facultatea de Filosofie și Jurnalism

Prof.univ.Dr.H.C. Ion TUDOSESCU

Originalitatea civilizației și culturii românești, situată la intersecția celor holist-orientale cu cele umanist-occidentale, a celor nordice cu cele mediteraneene, a celor baltice și central-europene cu cele balcanice și nu mai puțin a celor germanice cu cele slave, pe un fond tragic, unul romanic de formă orientală, respectiv aflarea ei la „cumpăna civilizațiilor” răsăritene cu cele apusene, nu puteau să nu genereze un tip uman aparte în spațiul carpato-danubiano-pontic, caracterizat printr-o identitate axiologică specifică, puternic personalizată, al cărui rost în macrocomunitatea europeană a fost nu de puține ori remarcat de istorici, etnologi și culturologi, sociologi și psihologi sociali, de gânditori vechi, moderni și contemporani preocupați de geneza, conservarea și devenirea, de perspectivele de evoluție ale spiritualității vechiului și mereu noului nostru continent.

de aparențe); *perseverență în înfăptuiri mari și nu în cele cu finalitate imediată* (din care cauză are și multe de pierdut); *statornicie și stăruință de nivel preponderent comunitar* și nu neapărat individual, dovedind o anume *deșteptăciune* (în sens de acces la structuri teoretice și la profunzimii metafizice), *dar nu o prea pronunțată operaționalitate* (îclinată, mai ales spre empirie decât spre formalism logic în aprecierea gradelor de eficiență – aptitudinile remarcabile de ordin logico-matematic sunt practicate mai ales ca joc al minții); *putere de intuiție și imaginație* (vădite capacități inventive, inclusiv în domeniile tehnic și tehnologic), *dar, totodată, manifestă o prea mare distanță între spiritul de creativitate și cel de aplicabilitate practică* pe măsura posibilităților, în acte materiale datoritoare de eficiență la nivel existențial, se mulțumește cu efortul de instituire mai ales la nivelul unor valori spirituale și mai puțin de natură pragmatică).

2. Dimensiuni valorice cu impact negativ asupra condiției existențiale a românilor

Multe din trăsăturile caracteristice ale profilului spiritual și moral ale poporului român, izvorâte din tipul de civilizație pe care-l practică în strânsă legătură cu modul în care el recepționează și trăiește existențial, pot fi circumscrise fie în aria unor valori *pozitive*, fie în zona unor *negative*, cu efecte realizatorii sau inhibitorii în plan comportamental și acțional.

În afara unora dintre consecințele negative ale trăsăturilor existențialiității românești prezentate până acum, desprindem sub aspect de asemenea negativ, în continuare, și următoarele: *lipsa de pragmatism* (sau, cel puțin, manifestarea unui pragmatism nemeticulos, nedus până la ultimele consecințe, cu randament nu prea ridicat), cu atât mai neproductiv în raport cu cerințele actuale de realizare umană și de neînțeles într-o perioadă de triumf răsunător al pragmatismului în ideologiile și strategiile occidentale (care au provocat mari progrese materiale, economice și tehnologice, cu efecte dintre cele mai spectaculoase în plan politic și organizațional); *lipsa de agresivitate*, manifestată îndeosebi la nivel comunitar (de fapt, de atitudine activă și acțiune energetică în vederea satisfacerii intereselor), în contextul agresivității altora față de români, de comunitatea lor etnică și de stat (trăsătură apreciată ca negativă de Emil Cioran, răspunzătoare de încetinirea și marginalizarea românilor din punctul de vedere al istoriei europene); un anume *conservatorism și tradiționalism în domeniul mentalităților* și al viziunilor cu privire la gama nevoilor și aspirațiilor de realizare

fără acoperire într-un efort pe măsură în participarea la exercitarea unor acțiuni de interes colectiv; tot din viclenie, rezultată din șiretenie, dar și din lăudăroșie, unii fie „*fac pe prostu*”, fie „*se dau deștepti nevoie mare*”, practicând minciuna pentru a înșela și „a trage pe sfoară”; *lipsă de mândrie în sensul supușeniei*, practică dintr-un sentiment de inferioritate față de cei pe care-i consideră mai puternici, de regulă străini și fără scrupule – trăsătură cu atât mai de condamnat la cei investiți cu atribuții decizionale în numele colectivității (este vorba și de *lipsă de verticalitate* sau de neputință a celor care „negociază în genunchi”).

Lista acestor trăsături psiho-spirituale, de comportament și de caracter, multe din ele cu efect negativ la nivel comunitar, comportă evident completări și obiecții, nu mai puțin și nuanțări ori reconsiderări. Nu ne mai îngăduim în continuare decât să semnalăm trei dintre acestea – precizându-le sursa (motivația) manifestării lor în structurile existențiale de bază ale civilizației (românești), care au impact deosebit la nivel macrosocial. Și anume: *neluarea totdeauna pe cont propriu a realizării de sine*, datorită persistenței unui păgubos *spirit paternalist* (moștenit de la experiența socială specifică regimurilor totalitariste anterioare) sau de *ășteptare a ajutorului de la alții*, fără angajare viguroasă proprie; *profesarea unor promisiuni fără acoperire* („promit marea cu sarea”), știindu-se precis că nu sunt premise obiective și subiecte de natură să conducă la înfăptuirea respectivelor promisiuni (meteahnă deosebit de nocivă dacă este paracatată din partea celor care acces sau întesc să rămână în structurile puterii); obicei de a da vina pe alții pentru nereușitele proprii și de a se disculpa de neputință și incompetență acțională și decizională (carență, de asemenea, deosebit de dăunătoare dacă se manifestă în mecanismele exercitării puterii legislative și executive).

Nu putem afirma că trăsăturile psiho-spirituale sesizate de noi, fie cele cu efect pozitiv, fie cele cu efect negativ, asupra condiției omului românesc, se întâlnesc integral și întocmai la toți membrii comunității noastre naționale. Ele capătă particularizări nu numai de la individ la individ, ci se manifestă diferențiat și la diverse categorii sociale, în funcție de contextele culturale specifice regional, de nivelurile de asimilare valorică și de capacitatea explicativ-omnologică asupra mecanismului vieții sociale, precum și, într-o anume măsură, de influențările exercitate de-a lungul vremii asupra omului românesc, de impactul cu alte culturi și civilizații (adesea, opresoare și dizolvante pentru condiția existențială și axiologică românească) care i-au favorizat și reacții de adaptare și de supraviețuire ce i-au alterat personalitatea.

3. Particularități psiho-spirituale ale procesului de deschidere spre viitor

Din sinteza realizată de români între valorile umaniste și cele holiste, cu efecte pozitive sau negative asupra condiției lor existențiale, rezultă o *afirmată deschidere spre viitor* – unul în multe privințe greu perceptibil în raport cu trăirea lor actuală, dar în care manifestă încredere, o anume speranță și credință, socotindu-l a le fi destinat.

Dorindu-și o proiecție eficientă în viitor, românul nu este însă alterat de un modernism facil și fără conținut umanizator, lui nu-i sunt pe plac civilizațiile consumariste, un supraconfort gratuit și inutil condiției sale; ceea ce este motiv de controversă îi provoacă disconfort axiologic; îi cam displace viețuirea urbană (care-i frustrează prin ambientul ei poluat natural și social), iar dacă s-a încadrat în structurile ei dintr-o motivație pragmatică, *tânjește după valorile satului și civilizația rurală* – în care este mai apropiat de natură și ferit de convențiile formale și privațiunile pe care i le solicită orașul, în schimbul unui anumit confort și al unei civilizații artificiale.

În aceeași direcție, *tinde să-și conserve modul de viață tradițional* (chiar dacă înțeretul este mai deschis spre modernitate), iar în opțiunile valorice *nu renunță fără o anume nostalgie la stratul cultural specific de factură minoră* (folclor, datini, trăiri festive colective cu încercături mitică, mai vechi (păgână, religioasă) sau mai nouă (laică).

Trecutul este pe cât posibil armonios integrat de români în prezent, iar *viitorul este perceput în continuitate și liniște*, fără teamă și angoasă. Este totuși încă învaluit de o anume seninătate, deși nori grei, purtători de furtuni viitoare, se anunță tot mai mult la orizont. Mai ales în actuala tranziție (mai îndelungată decât se aștepta), a cărei finalitate fie nu o percepe îndeajuns, fie nu o mai întrezărește cu speranță (deoarece a trecut prin cam multe tranziții și schimbări care i-au alterat existența și așteptările de împlinire, promise de unii și alții în ultima jumătate de secol). Motiv pentru care se detașează de toate acestea și *are încredere în steaua lui*, pe care însă o mai situează mai degrabă într-o lume suprapusă lui („cerească”) decât în lumea de aici („pământescă”), prea adesea ostilă și străină de nevoile împlinirii lui individuale și comunitare spre care a visat și, cu toate piedicile, visează în continuare. Nu fără îndrădire se afirmă, de aceea, despre român că este o *fire visătoare și încredătoare în destinul său*, iar *fatalismul său nu este defetist*.

În acest secol de pozitivitate și raționalism, *românul nu se desprinde de mister și este încă dispus spre revelare* – acesta și pentru că a constatat pe proprie experiență efectele alienante ale pozitivității excesive, acaparatoare și alteratoare valoric. Încă *este marcat de eresuri, crede în pronia cerească și ordinea firească, implacabilă, a universului* – îl atrage mai mult absolutul metafizic decât înfinitul cosmic (pe care-l înțelege mai puțin și care nu-i stimulează creativitatea). Deoarece, pentru români, iraționalul nu a fost sublimat pe de-a întregul de rațional, matricea lor stilistică răspunde unui determinism mai profund, abisal și, de aceea, mai puțin vulnerabil la accident și la o logică a hazardului („nu poți scoate pe român dintr-ale lui”, indiferent dacă l-ai captat rațional și l-ai încorsetat normativ – românul iese din labirint din vocație și nu neapărat din știință). Astfel se explică și faptul că *fatalismul de tradiție al românului nu-l scoate dintr-un optimism istoric* de sorginte fenomenologică (și nu logic-omnologică).

În tradiția românească, ponderea accentuată a lui „a fi” față de „a avea” în strategia realizării umane, spre deosebire de opțiunea inversă a omului occidental, se bucură de apreciere – cu toate că la nivel macro-social o atare pondere defavorizează pe termen scurt și mediu dezvoltarea economică și materială în general (și această opțiune existențială este determinată de relația dintre contemplativitate și pragmatism în favoarea celei dintâi în structura fizionomică profilului psihic al românilor). Pe de altă parte, poporul român a pierdut mult în istorie datorită firii sale contemplative și a unor rezerve față de pragmatismul de factură vestică (care a asigurat omului occidental bogăție materială și putere de stăpânire asupra altora mai puțin înclinați spre asemenea valori), dar pe termen lung a avut de câștigat la nivel de rezistență valorică și afirmare existențială.

În aceeași perspectivă, *poporul român nu este viclean și violent, cuceritor și fără scrupule în raporturile cu alte popoare*, nepracticând niciodată o politică de expansiune teritorială și economică pe seama altor civilizații. El nu este nici perdant pe termen lung (pe termen scurt însă da), fiind receptiv la crearea cu precădere a unor valori spirituale ale culturii și mai puțin a unora materiale ale civilizației (cum sunt cele tehnice și implicit economice). Cu precizarea că, în această privință, românul stă bine cu creativitatea tehnică și științifică, dar nu la fel de bine cu acumularea de valori tehnice și efortul de înzestrare tehnică la nivel înalt al acțiunilor sale productive. Este mai cu deosebire bijutier decât posesor de bijuterii, iar dacă le posedă – pe cele prototip –, le păstrează fără ostentație și nu le poartă cotidian până la uzură valorică și disprețuire.

Din păcate, o dată cu tentația de „ascundere” valorică și de reținere în ce privește „consumul” valoric material, *românii stau mai slab și la nivel de conduită și trăire civilizată* – ca efect, fără îndoială, și al influențelor („ispitelor”) orientale, balcanice, mai ales otomane, care s-au exercitat veacuri de-a rândul asupra lor în evul mediu și modern, până la obținerea independenței de stat.

În aceeași ordine de idei (a prețurii mai accentuate a confortului spiritual decât a celui material), într-un anume fel al conservării unei mentalități luministe (tradiționaliste) în defavoarea celei pragmatice (mai noi), se poate reține și o *atracție a românilor mai ales pentru un „mod” de trai îndestulat spiritual și mai puțin pentru un „nivel” de trai îndestulat material* – la acest din urmă reper de realizare umană ei fiind astăzi mult rămași în urmă față de nivelurile atinse în Occident. Trebuie, totuși, precizat că accentul pus pe *mod* și nu atât pe *nivel* de viață nu se traduce neapărat printr-o calitate superioară a vieții (aceasta nefiind niciodată atinsă la parametri reclamați de cerințele omologate astăzi fără o corespunzătoare susținere material-economică).

Toate aceste particularități existențiale și psiho-spirituale ale poporului român îl fac să manifeste *rezistență la asimilări sau dislocări valorice dizolvante*, provocate din afară (și din interior) sau induse ca efect al schimbului de valori cu alte culturi și civilizații, fără să procedeze selectiv în întâmpinarea acestor inserții valorice, evitându-se astfel atât inchiderile, cât și deschiderile fără măsură, care au drept consecință pierderea identității lui axiologice. Expresia elocventă a păstrării acestei identități o constituie *omogenitatea culturală și de limbă, de stil de viețuire și aspirație a românilor de pretutindeni*, nu numai din țară și din diaspora, ci și a celor din teritoriile țărilor vecine care fac parte din aria de viețuire românească, mai largă decât cea cuprinsă în hotarele actuale ale României. Acestea cu toate eforturile în anumite cazuri asupra românilor din țările vecine de a-i deznaționaliza și a-i face să uite sau să renunțe la românitate (în parte, astfel de practici având și rezultate scontate). Avem însă credința (suntem încă visători) că zonele de locuire românească din aceste țări vor dăinui și sperăm că nu vor mai fi supuse unui proces de purificare etnică și, ca urmare, de restrângere teritorială, iar românii trăitori în aria acestora nu vor mai fi deznaționalizați și dezrădăcinați valoric.

Televiziunea *România de Mâine* post național, universitar și cultural

• De luni până vineri, la ora 21, emisiunea **Academica**.

• De luni până vineri, la ora 18,05, emisiunea **Curier juridic**.

• Duminică, 22 februarie 2004, ora 19

Teleenciclopedia valorilor românești

Filme documentare: •*Cucuteni*, •*George Apostu*, •*Holde*,

•*Găteala capului*.

Filme la tvRM

Luni, 16 februarie, ora 11.30

PINTEA

Miercuri, 18 februarie, ora 11.30

IANCU JIANU – ZAPCIUL

Vineri, 20 februarie, ora 11.30

IANCU JIANU – HAIDUCUL

Sâmbătă, 21 februarie, ora 21

STOP CADRU LA MASĂ

O producție a Casei de filme 1, Studioul cinematografic București.

Scenariu și regia: Ada Pistiner. Ecranizare după un roman de Ștefan Iureș.

Distribuție: Alexandr Kaleaghin, Anda Călugăreanu, Dorina Lazăr.

În viața unui bărbat de vârstă medie apare o femeie tânără și frumoasă care, o clipă, îi creează impresia că poate lua viața de la capăt. Va fi mai puternică această tentație sau vor învinge vechile legături care îl țin aproape de o familie până în acel moment reușită? Filmul este literalmente înnobitat de prezența în fruntea distribuției a marelui actor rus de teatru și film Alexandr Kaleaghin, neuitatul interpret din *Piesă neterminată pentru pianină mecanică* și al altor filme semnate de Nikita Mihalcov. Veți avea surpriza să o vedeți pe cunoscuta și regretata interpretă de muzică ușoară Anda Călugăreanu în singurul ei rol din lung metrajul de ficțiune.

P r o g r a m u l

Televiziunii *România de Mâine* (tvRM)

LUNI 16 februarie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Cum să începem o afacere?** (16) (film documentar)
10:30 **Club internațional. Mongolia.** Emisiune de Ioana Nitobe (r)
11:30 **Film artistic românesc. Pinte**a – prefață cu Mircea Moldovan, regizor (în dialog cu Ion Bucheru)
13:30 **Melodii nemuritoare** cu *Constantin Florescu*. Realizator: Dumitru Cucu (r)
14:00 **Știri tvRM**
14:10 **Academica. Teoria elitelor.** Realizator: Nicolae Dan Fruntelată
15:10 **Semicentenarul Operei Române.** Realizator: Ciprian Vasilescu
15:50 Pauză – promo
16:00 Preluare **Deutsche Welle. Mâine este astăzi** – magazin științific
16:30 **Not yet but soon** (limba engleză pentru începători). Realizator: Doru Enache
17:00 **Ferestre spre Europa (3)** (film documentar)
17:30 **Muzică populară. Soliști:** Maria Ghinea, Maria Tătaru-Bodea, Maria Lobonț, Marius Măgureanu, Vasile Ciobanu. Realizator: Theodora Popescu
18:00 **Știri tvRM**
18:05 **Curier juridic: Partaj voluntar. Efecte**
18:30 **Actualități**
19:00 **Ora melomanului. Farmecul operetei.** Emisiune de Dumitru Cucu
20:00 **Dincolo de arenă. Cluburile Steaua și Dinamo față în față.** Emisiune în direct, de Mugur Popovici
21:00 **Academica: Cultură fără tranziție.** Realizator: Valeriu Răpeanu
22:00 **Presa pe diagonală.** Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
22:30 **Show-ul de noapte** Emisiune de George Nicolau
23:50 **24 de ore**
00:20 Program nocturn
02:30 **Show-ul de noapte.** Emisiune de George Nicolau (r)
05:00 Program nocturn

MARTI 17 februarie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Cum să începem o afacere?** (17) (film documentar)
10:30 **Academica: Cultură fără tranziție.** Realizator: Valeriu Răpeanu (r)
11:30 **Film artistic. Memoriile a două tinere căsătorite** (Franța)
13:00 **Patrimoniul cultural al umanității. Caceres**
14:00 **Știri tvRM**
14:10 **Microcosmos – concert în iarbă** (film documentar)
15:30 **Pe strune de vioară: Mitică Feraru.** Realizator: Dumitru Cucu
16:00 Preluare **Deutsche Welle. Jurnal european**
16:30 **Repere românești. Un om între oameni: Gabi Ionescu, primar – Slobozia.** Emisiune de Silvia Frimu (r)
17:00 **Magazin cultural britanic (3)** (film documentar)
17:30 **Videoteca muzicii populare. Ion Bogza și cântecele lui.** Realizator: Dumitru Cucu
18:00 **Știri tvRM**
18:05 **Curier juridic**
18:30 **Actualități**
19:00 **Muzeul satului, o inimă în patru anotimpuri** (film documentar)
20:00 **Fairplay. Caleidoscop sportiv: fotbal, tenis și gimnastică.** Talk-show pe probleme de actualitate ale sportului. Realizator: Mugur Popovici
21:00 **Academica: Finanțarea învățământului universitar.** Realizatori: prof.univ.dr. Nicolae Radu și Ilie Ciurescu
22:00 **Presa pe diagonală.** Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
22:30 **Show-ul de noapte.** Emisiune de George Nicolau
23:50 **24 de ore**
00:20 Program nocturn
02:30 **Show-ul de noapte.** Emisiune de George Nicolau (r)
05:00 Program nocturn

MIERCURI 18 februarie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Cum să începem o afacere?** (18) (film documentar)
10:30 **Academica: Finanțarea învățământului universitar.** Realizatori: prof.univ.dr. Nicolae Radu și Ilie Ciurescu (r)
11:30 **Film artistic românesc. Iancu Jianu - Zapciul** – prefață cu Dinu Cocea, regizor, (în dialog cu Ion Bucheru). Din distribuție: *Adrian Pinte*a, *Irina Petrescu*, *Radu Beligan*, *Mihai Mereuță*, *Draga Olteanu* *Matei*
13:15 **Melodii nemuritoare. Formația Mitu Ciontică.** Realizator: Dumitru Cucu
14:00 **Știri tvRM**
14:10 **Film artistic. O istorie adevărată** (Franța)
16:00 Preluare **Deutsche Welle. Mâine este astăzi** – magazin științific
16:30 **Lumea de mâine. Energetica mileniului III.** *Invitat: Aurel Leca.* Realizator: Alexandru Mironov
17:30 **Vorbiți, scrieți românește!** Emisiune de Valeriu Marinescu
18:00 **Știri tvRM**
18:05 **Curier juridic**
18:30 **Actualități**
19:00 **Ani de liceu. Cu...și despre elevii Liceului Spiru Haret din București.** Realizatori: Alina Motoc și Mugur Popovici
20:00 **Repere românești.** Emisiune de Silvia Frimu
20:30 **Gala muzicii culte. Recital extraordinar de pian, Andreea Bachetti – Italia.** Emisiune de Mihai Dărie
21:00 **Academica: România în lume.** Emisiune în direct, de Nicolae Mărdari
22:00 **Presa pe diagonală.** Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
22:30 **Show-ul de noapte.** Emisiune de George Nicolau
23:50 **24 de ore**
00:20 Program nocturn
02:30 **Show-ul de noapte** Emisiune de George Nicolau (r)
05:00 Program nocturn

JOI 19 februarie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Știință și tehnică (II)** (film documentar)
10:30 **Academica: România în lume.** Emisiune de Nicolae Mărdari (r)
11:30 **Film artistic. Eugenie Grandet** (Franța)
13:00 **Patrimoniul cultural al umanității. Salamanca**
14:00 **Știri tvRM**
14:10 **Trăiește-ți arta!** Emisiune de Marina Roman – Boiangiu
15:10 **Tinere talente elevi ai Liceului de Artă – Râmnicu Vâlcea.** Emisiune de Dumitru Cucu
16:00 Preluare **Deutsche Welle. Mâine este astăzi** – magazin științific
16:30 **Economia pentru toți. România importator de produse agro-alimentare.** Emisiune de Victor Axenciuc
17:30 **Întâlnire cu folclorul. Soliști: Domnița Săbăduș Pop, Laura Lavric, Tița Ștefan, Cristina Boian, Maria Ghinea, Ileana Melian, Mariana Ionescu, Niculina Stoican, Victorița Lăcătușu, Mioara Velicu.** Emisiune de Theodora Popescu
18:00 **Știri tvRM**
18:05 **Curier juridic**
18:30 **Actualități**
19:00 **Film documentar cinematografic. Pe urmele crimei (II)** (Franța)
20:00 **Veneția** (film documentar)
21:00 **Academica: Capitalul social uman.** Realizator: conf.univ.dr. Eugen Ghiorghiță
22:00 **Presa pe diagonală.** Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
22:30 **Show-ul de noapte.** Emisiune de George Nicolau
23:50 **24 de ore**
00:20 Program nocturn
02:30 **Show-ul de noapte.** Emisiune de George Nicolau (r)
05:00 Program nocturn

VINERI 20 februarie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
9:50 **Știri tvRM**
10:00 **Sponsorizarea artelor** (film documentar)
10:30 **Economia pentru toți. România importator de produse agro-alimentare.** Emisiune de Victor Axenciuc (r)
11:30 **Film artistic românesc. Iancu Jianu – Haiducul** (urmarea la *Iancu Jianu – Zapciul*) – prefață cu Adrian Pinte, (în dialog cu Gabi Bănărescu)
13:30 **Muzică populară. Cântă Maria Dragomiroiu.** Emisiune de Theodora Popescu
14:00 **Știri tvRM**
14:10 **Film artistic. Prima zăpadă** (Franța)
16:00 Preluare **Deutsche Welle. Arte 21**
16:30 **Forum IT. Cum ne prezentăm în spațiul virtual?** Emisiune în direct de Cătălin Grosu
17:30 **Întâlnire cu folclorul. „De la Vâlcea-n Mehedinți”.** *Soliști: Ion Lupu, Nineta Popa, Ion Dumitrascu, Elena Mimiș – Trancă, Nina Predescu, Irina Zoican, Maria Ghinea.* Emisiune de Theodora Popescu
18:00 **Știri tvRM**
18:05 **Deschide cartea.** Emisiune de Alexandru Mironov
18:30 **Actualități**
19:00 **Starea de drept.** Emisiune de Nicolae Mărdari
20:00 **Viața de student în campusul Universității Spiru Haret. Bursele de merit: un eveniment universitar.** Emisiune de Alina Motoc și Mugur Popovici
21:00 **Academica: Poluarea și protecția mediului.** Emisiune de Constantin Pintilie
22:00 **Presa pe diagonală.** Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache
22:30 **Îți mai aduci aminte, doamnă? Alexandru Julia – 50 de ani de activitate artistică.** Emisiune de Ionela Prodan (r)
23:30 **Pictura românească** (film documentar)
23:50 **24 de ore**
00:20 Program nocturn

SÂMBĂȚĂ 21 februarie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici
9:00 **Sunteți un om sănătos? Obezitatea.** Realizator: prof.univ.dr. Constantin Dumitrache
10:00 **Vorbiți, scrieți românește!** Emisiune de Valeriu Marinescu (r)
10:30 **De pe plaiuri românești. Ana Almășana – Ciontea, Ion Lupu, Mia Dan, Mișuță Crețu, Anghelina Timiș.** Realizator: Theodora Popescu
11:00 **Școala de sâmbătă. „Științele vitezei”.** Emisiune de Cătălin Grosu
12:00 **Agricultura, încotro? Plantele medicinale.** *Invitați: dr.ing. Emil Păun, dr.ing. Ion Stoianov.* Emisiune în direct, de prof.univ.dr. Constantin Pintilie
13:00 **Lumea de mâine. Energetica mileniului III.** *Invitat: Aurel Leca.* Realizator: Alexandru Mironov (r)
14:00 **Cinepanorama.** Emisiune de Eugen Atanasiu

Opinia națională

Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
116, 122, 105
Fax:
411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.
Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Profesorii noștri
și cărțile lor

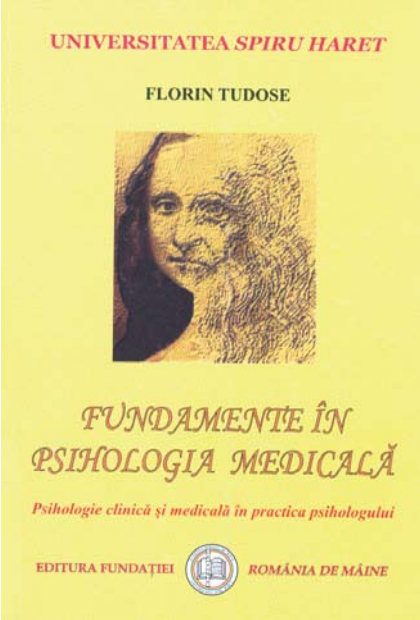
Cărți noi la Editura Fundației
România de Măine

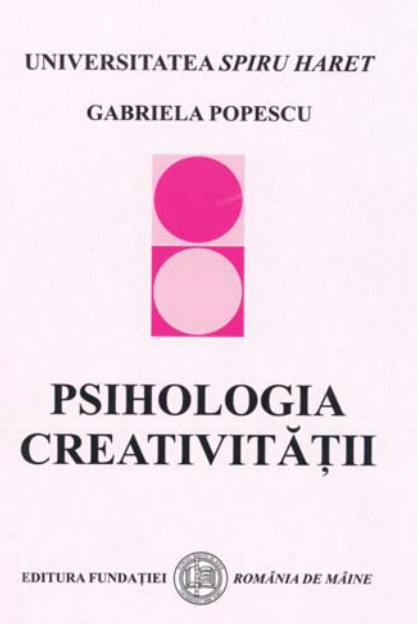
RĂZVAN THEODORESCU
Specificul politic și cultural
al Europei de Sud-Est

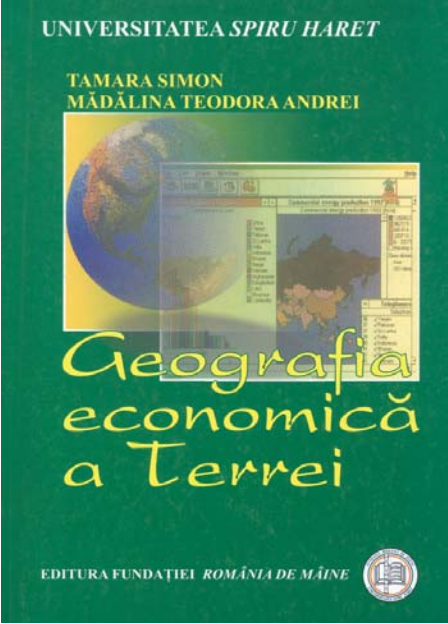
IOAN SCURTU
Istoria contemporană a României
(1918-2003)

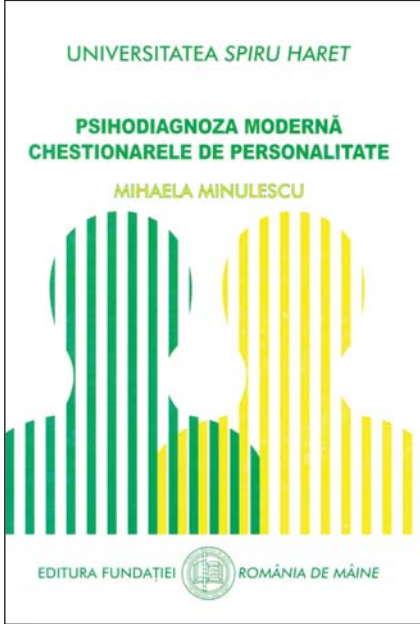
FLORIN TUDOSE
Fundamente în psihologia medicală
Psihologia clinică și medicală
în practica psihologului

GABRIELA POPESCU
Psihologia creativității

TAMARA SIMON
MĂDĂLINA TEODORA ANDREI
Geografia economică a Terrei

MIHAELA MINULESCU
Psihodiagnoza modernă
Chestionarele de personalitate

NOU

În atenția absolvenților
instituțiilor de învățământ superior
care optează pentru cariera didactică

La Universitatea Spiru Haret

Pregătire psihopedagogică și metodică
pentru profesia de cadru didactic
și obținerea *Certificatului de profesor*

Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic din cadrul Universității *Spiru Haret*, înființat prin Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 4161/13.06.2003, organizează, pe baza prevederilor Legii învățământului nr. 84/1995 art.68 (1-5), la sediul din București al Departamentului, activități comasate, de pregătire psihopedagogică și metodică pentru cariera didactică, în regim de învățământ postuniversitar, pentru absolvenții instituțiilor de învățământ superior, cu diplomă de studii universitare, care optează pentru profesia de cadru didactic.

În Programul de pregătire psihopedagogică și metodică pentru cariera didactică sunt prevăzute următoarele discipline de studiu și activități practice: *Psihologia educației; Introducere în Pedagogie; Teoria și metodologia instruirii și evaluării; Didactica specialității; Două discipline opționale; Practică pedagogică.*

Cursanții care au urmat Programul de pregătire psihopedagogică și metodică obțin, conform legii, **Certificatul de absolvire pe baza căruia pot funcționa ca profesori.**

Activitățile se organizează în perioada **1 martie – 30 mai 2004** și se vor desfășura la sfârșit de săptămână.

Înscrierile se fac până la **25 februarie 2004**, la secretariatul **Departamentului pentru Pregătirea Personalului Didactic**, prin completarea unei **Fișe de înscriere**, în care se consemnează și achitarea taxei corespunzătoare.

Actele necesare pentru înscriere: **Diploma de licență** – copie legalizată; **Certificat de naștere** – copie legalizată; **Certificat de căsătorie** (dacă este cazul) – copie legalizată; **Buletin sau carte de identitate** – copie Xerox; **2 fotografii tip buletin.**

Informații suplimentare se pot obține la secretariatul Departamentului pentru Pregătirea Personalului Didactic, str. Ion Ghica nr.13, etaj V, tel.314.00.75/149, 127, tel / fax 312.15.38; E-mail: ushdp@spiruharet.ro.

Ocuparea forței de muncă impune o acțiune rațională complexă

Prof.univ.dr. Dumitru CIUCUR,
Academia de Studii Economice, București

Recent a apărut în librării o lucrare de excelență sub semnătura unui remarcabil profesor și cercetător deopotrivă, Gheorghe Răboacă¹. Această apariție editorială reprezintă un important eveniment științific și, totodată, un deosebit act de cultură, menit să contribuie la aprofundarea unui domeniu esențial al teoriei economice și al economiei reale, cel al muncii, al capitalului uman, ca principal factor de producție.

Dezvoltarea economică durabilă este un tip superior de dezvoltare economică ce asigură satisfacerea cerințelor de consum, fără a le prejudicia pe cele ale generațiilor care se succed în viața umană. Dezvoltarea durabilă se poate înfăptui numai în măsura în care este axată pe om, pe satisfacerea trebuințelor sale dinamice, nelimitate. Valorificarea superioară a întregului potențial uman al unei națiuni și atingerea unui înalt standard de calitate a vieții umane constituie esența dezvoltării durabile, omul fiind atât protagonistul, cât și beneficiarul nemijlocit al dezvoltării durabile.

În acest context, orientarea autorului spre o asemenea cercetare, încorporată în volumul la care ne referim, reflectă o deosebită capacitate de sesizare, de cunoaștere științifică, de desprindere a esențialului, generalului și relevantului pentru caracterizarea procesului complex al dezvoltării durabile, aflat sub influența unui sistem coerent factorial. Piața muncii este tot mai mult angrenată în ansamblul creșterii capacității societății de a produce, distribui și utiliza informații științifice în acord cu aptitudinile indivizilor, precum și cu trebuințele creșterii economice, ale consolidării bazelor democrației și ale solidarității sociale.

Lucrarea se întinde pe 352 de pagini, incluzând șapte capitole, diagrame, scheme, grafice și o vastă bibliografie, cu o structură logică și o cronologie ce permit o cercetare științifică serioasă, persistentă, de înaltă calitate. Problemele care constituie substanța cărții vizează: piața muncii în cadrul marilor provocări și cerințe ale dezvoltării durabile; piața muncii – conținut și caracteristici; mecanismul noii piețe a muncii; eficiența noii piețe și evoluții recente ale mecanismului acestei piețe; procese și tendințe în sfera ocupării forței de muncă și în sfera șomajului; explicații ale proceselor și tendințelor din sfera ocupării și șomajului; viitorul muncii și al pieței muncii. Acest perimetru tematic amplu este de natură să ne convingă de faptul că imperativul acumulării, formării și dezvoltării capitalului natural-material devine operațional numai dacă în societate este asigurat corespunzător și factorul uman fără de care nici un fenomen sau proces economic specific dezvoltării durabile nu se poate îndeplini la cote de eficiență corespunzătoare. Și aceasta, deoarece eficiența economică este sistemică, este influențată multifactorial și se evaluează multicriterial, la toate nivelurile de agregare, micro, mezo, macro, monoeconomic.

Conținutul și caracteristicile pieței muncii sunt tratate, în această lucrare, într-o viziune originală, autorul realizând cu profesionalism și eleganță științifică, deschideri remarcabile ce permit analize și opinii temeinic argumentate teoretic și faptic. Produc o deosebită satisfacție științifică ingeniozitatea și erudiția autorului, concretizate în opiniile consistente proprii formulate într-un dialog fructuos cu punctele de vedere ale altor specialiști. Astfel, modelul de piață a muncii implică un ansamblu specific de relații prin care ea

captează impulsuri și efecte de la toate celelalte piețe specifice (piața factorilor de producție, de bunuri materiale și servicii piața monetar-financiară), ca și influențele evoluției tehnico-științifice, demografice, legislative, ale transformării veniturilor nominale în venituri reale, în contextul trecerii de la civilizația salarială la civilizația veniturilor etc. Totodată, piața muncii este înțeleasă ca un sistem cibernetic ce realizează și legătura inversă, deoarece transmite și ea, la rândul ei, influențe pozitive și negative (pregătirea și comportamentul oamenilor, costul sărăciei,

proxim și diferenței specifice, privind modelul și particularitățile instituționale ale acestuia în mai multe țări. Demonstrând convingător ideea dinamismului pieței, pe întregul cuprins al cărții, autorul se situează la loc de frunte în respingerea analizelor unilaterale, a soluțiilor superficiale, contribuind substanțial la efortul pe care trebuie să-l depună specialiștii pentru învingerea fenomenelor de criză, de care nu este scutită nici piața muncii în contemporaneitatea universală. În felul acesta autorul aduce un aport însemnat la dezvoltarea teoriei pieței muncii în

GHEORGHE RĂBOACĂ:
PIAȚA MUNCII
ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ

gradul de investire a economiilor ș.a.) asupra celorlalte piețe putând genera disfuncționalități, restricții, distorsiuni sau dezechilibre în domeniul producției, în sfera monetar-financiară etc.

O asemenea ameliorare conceptuală, substanțială a pieței muncii, realizată în lucrare, nu este căușă de puțin aleatorie, deoarece opiniile profesorului Gheorghe Răboacă au constituit și constituie pentru mulți puncte de referință în teoria pieței muncii, în fundamentarea managementului resurselor umane, în motivația salarială a muncii ș.a. În prelungirea acestor contribuții, cartea relevă aspecte esențiale referitoare la mecanismele noii piețe a muncii și efectele acestora.

În acest sens, autorul construiește modelul general al noii piețe a muncii, ceea ce constituie o provocare de rezistență a amplului studiu întreprins asupra genului

contextul necesității dezvoltării unei teorii economice coerente a tranziției la economia de piață concurențial-funcțională. Asemenea aport este cu atât mai lăudabil cu cât necesitatea conducerii reformei economice actuale prin proiecte trebuie să țină seama că și în domeniul economiei nu există nimic mai practic decât o teorie bună. Ea este cea care trebuie să clarifice, să esențializeze și să explice ce se întâmplă în viața economică reală. De aceea, lucrarea este deosebit de meritorie și pentru că insistă asupra evoluțiilor recente ale mecanismului pieței muncii, demonstrând cu minuție ajustarea ofertei cu cererea de forță de muncă, flexibilizarea ca premisă a ajustării ofertei cu cererea de forță de muncă, în deplină concordanță cu particularitatea acesteia de a fi o marfă specială, distinctă de întreaga lume a mărfurilor, care să evite riscurile

grave cu care istoria s-a confruntat și în evoluția pieței muncii europene ș.a.

Trecând peste alte aspecte de mare valoare științifică și pragmatică privind eficiența noii piețe a muncii, subliniem numai faptul că autorul demonstrează cu perspicacitate că aspectele conceptuale nu sunt cercetate și nu trebuie cercetate în sine, ci ele sunt corelate organic cu situații concrete din economia reală cu care ne confruntăm tot mai dur pe piața muncii.

Personalitatea complexă și pragmatică a autorului Gheorghe Răboacă ni se dezvăluie cu pregnanță și atunci când pledoaria pentru modernitate și modernizare, pentru eficacitate și eficiență pe piața muncii, nu este doar conceptual teoretică, nu rămâne doar în stadiul de deziderat, ci își găsește întruparea în structura de ansamblu a cărții la care ne referim, unde se tratează magistral problematica ocupării forței de muncă și șomajului. Rezultă cu strălucire din lucrare că ocuparea forței de muncă reprezintă o acțiune rațională complexă, specifică managementului resurselor umane, prin care se stabilește și se realizează proporții optime privind structura, repartizarea și încadrarea la diferite locuri de muncă a oamenilor, în funcție de calificare, de cerințele locurilor de muncă respective, de retribuire, de scopul final al angajatorului, ținându-se seama de legile pieței muncii comerciale, de normele juridice, etice și cele ale echității sau justiției sociale statuate pe plan intern și internațional. Ocuparea ține de mecanismul de funcționare a pieței muncii care poate fi caracterizată prin starea de echilibru, ce reflectă o ocupare deplină sau prin starea de dezechilibru, care reflectă subocupare sau chiar supraocupare. În procesul globalizării economiei se poate ajunge la „externalizarea” sau „internaționalizarea” ocupării cu efecte favorabile sau nefavorabile pentru diferite persoane. În funcție de sensul fluxului ocupării, în contextul globalizării, ocuparea devine purtătoare de dumping social.

În asemenea împrejurări, autorul își concentrează cercetarea asupra proceselor și tendințelor în sfera ocupării și șomajului, având și aici o contribuție majoră în explicarea conceptuală și în investigarea evoluțiilor recente ale noii piețe a muncii. Folosind o mare parte din experiența științifică și didactică acumulată în decurs de peste patru decenii, autorul are meritul incontestabil de a fi pus sub lupă teorii ale economiștilor clasici, marxști, neoclasiști, keynesieni, precum și teorii specifice curentului monetarist sau cele privind segmentarea duală a pieței muncii, pentru a explica direcția de mișcare în viitor a noii piețe a muncii. Remarcabilă este aici contribuția autorului la explicarea *crizei muncii*.

Încercând să realizăm o balanță a cercetării cuprinse în această excelentă carte, ajungem la concluzia de ansamblu că ea este o operă de înaltă valoare științifică, actuală și folositoare sub aspect teoretic și pragmatic.

Relevăm astfel, cu deosebită plăcere și bucurie, calitățile remarcabile ale autorului în domeniul metodologiei cercetării științifice economice, care sunt puse inteligent în operă prin instrumente, tehnici, procedee și modalități de cercetare moderne, compatibile cu cele mai înalte standarde naționale și internaționale. Prin conținut și metodologie ne-am consolidat fericit convingerea noastră că avem în față o operă a unui autor român de talie internațională, care înțelege și acționează în laboratorul de creație științifică, economică și la catedră, animat de trei reguli fundamentale ale schimbării în economia contemporană: în probleme cruciale este nevoie de unitate, în cele importante se cere diversitate, iar în toate este necesară generozitatea.

¹ Gheorghe Răboacă, *Piața muncii și dezvoltarea durabilă*, Editura „Tribuna economică”, București, 2003.